

ŠLOVENSKI

vestnik

Letnik XXX.

Celovec, petek, 28. november 1975

Štev. 48 (1738)

Avstrijska praksa dokazuje:

Taka manjšinska politika je skrajno protimanjšinska

Nobenega razumevanja za upravičene argumente prizadete manjšine

Avstrija se v svetovni javnosti in pred mednarodnimi forumi rada postavlja v pozo države, ki da vodi manjšinam naklonjeno politiko. Vendar so take le besede, dejanja pa so povsem drugačna. Najboljši dokaz je avstrijska manjšinska politika: ne v stari monarhiji in ne v prvi republiki ni prišlo do potrebnih rešitev, pa tudi v drugi republiki je „reševanje“ manjšinskih vprašanj takšno, da Avstrija dobrih dvajset let po podpisu državne pogodbe še vedno ni izpolnila svojih mednarodnih obveznosti do manjšin in da so manjšine zato upravičeno zaskrbljene za svoj obstoj in nadaljnji razvoj. Krona te izrazito protimanjšinske politike pa je nedvomno stališče, da je uveljavljanje manjšinskih pravic odvisno od njenega števila.

Koroški Slovenci smo že nešteto krat jasno in odločno povedali, da je vsakršno pogojevanje uredničenje naših pravic s predhodnim preštevanjem za nas povsem nesprejemljivo. Svoje stališče smo tudi utemeljili in opozorili, da v takih razmerah in ob takih pogojih ne moremo in ne bomo pristali na kakršnokoli ugotavljanje.

Toda merodajni in odgovorni dejavniki v deželi in državi nimajo nobenega razumevanja za naše upravičene pomisleke, za naše utemeljene argumente. Nasprotno, topo vztrajajo pri svoji odločitvi, ki so jo sprejeli na podlagi tozadevne zahteve nemških nacionalistov ter nameravajo brezobzirno vsiliti štetje posebne vrste, ne glede na to, da je tako ugotavljanje nedemokratsko, naperjeno proti manjšini in proti državni pogodbi.

Izjave v tej smeri je bilo v zadnjih dneh slišati tako v Celovcu kot na Dunaju. Med proračunsko razpravo v deželni zboru so manjšinskemu vprašanju posvetili zelo malo pozornosti in še tisto, kar je bilo povedano, je bilo v bistvu naperjeno proti manjšini. Predvsem pa so si bili govorniki vseh treh strank edini v enem: v vprašanju takoimenovanega štetja posebne vrste. Medtem ko so poslanci FPÖ in ÖVP tako štetje ponovno prikazovali kot pogoj za vsako reševanje manjšinskih vprašanj, je deželni glavar Wagner potrdil, da se SPÖ priznava k skupnemu dogovoru o štetju ter povedal, da so priprave za ustrezní zakon v glavnem končane in da bo v bližnji prihodnosti prišlo do zaključnih pogovorov najprej v komisiji strokovnjakov, nato pa še na ravni predsednikov treh strank.

Še bolj podrobno je trenutno stanje v tem vprašanju orisal šef ustavne službe pri uradu zveznega kanclerja dr. Pahr, ki je izjavil, da je povsem gotovo, da bo izvedeno posebno štetje, in sicer na ta način, da bodo za celotno ozemlje Avstrije opravili splošen normalen popis, za posamezne pokrajine (kjer žive narodne manjšine) pa dodatno še poseben, tajan popis, pri katerem bodo spraševali po „družinskem jeziku“. Tozadevni zakon bo po njegovi izjavi pripravljen do spomladi prihodnjega leta,

podatki, ki bi jih dal tak popis, pa naj bi služili kot „orientacija“ pri ureditvi dvojezičnih napisov in pri reševanju drugih manjšinskih vprašanj.

Dr. Pahr je priznal, da so glede izvajanja državne pogodbe očitne razlike v mnenjih vlade in manjšin, zlasti kar se tiče teritorialnega načela, pri katerem manjšine vztrajajo, medtem ko je vlada mnenja, da državna pogodba ne precizira teritorija, temveč govori le o slovenskem, hrvaškem in mešanem območju. „Približno je znano, kje je to območje,“ je dejal dr. Pahr, „danes pa je treba poiskati pot, da bi ga natančno določili.“ Da pa je tako „določevanje“ dvajset let po podpisu državne pogodbe skrajno nedemokratsko, protimanjšinsko in proti državni pogodbi, je dr. Pahr najbolje potrdil s tem, ko je na vprašanje, kaj bi se zgodilo, če bi manjšini vztrajali

pri odklonitvi vsakega štetja, dovolj „zgovorno“ odvrnil, da bi bilo to „zelo slabo, da bi to pomenilo nesrečo“.

Te dni je kancler Kreisky v nekem predavanju menil, da edini odprti problem med Avstrijo in Jugoslavijo predstavljajo določila državne pogodbe, ki jih Avstrija še ni izpolnila; pri tem je priznal, da je krivda „nedvoumno na naši (to je avstrijski) strani“. To priznanje se vsekakor bistveno razlikuje od nekdanjih trditvev, češ da je Avstrija svoje obveznosti že izpolnila. Vendar pa smo mnenja, da to priznanje v smislu nauka znanega pregovora (da je uvidevnost najboljša pot do poboljšanja) ne zadostuje, če je bistvo kanclerjevega zagotovila „zdaj pa hočemo zamujeno nadoknaditi“ — preštevanje ali ugotavljanje manjšine kot pogoj za vsako nadaljnje reševanje odprtih vprašanj. Na takšno „reševanje“ koroški Slovenci namerič ne moremo in ne bomo pristali; za takšno „reševanje“ pa Avstrija tudi ne bo dobila privolitve Jugoslavije. Zunanji minister Bielka je svojo nedavno trditev, da Jugoslavija preštevanje smatra za izključno notranjo zadevo Avstrije, vsekakor že popravil, ko je te dni v parlamentu priznal, da tozadevno s strani Jugoslavije ni bilo nobenih uradnih reakcij, ampak je šlo le za oficijozne (napol uradne) izjave.

Španija po Francu

Po enomesecnem umiranju je prejšnji teden umrl španski diktator Francisco Franco. Pokopali so ga v nedeljo v „Dolini padlih“ blizu španske prestolnice, dan poprej pa je bil princ Juan Carlos razglašen za kralja in tako je Španija po več desetletjih spet postala monarhija.

Ob smrti Franca se svetovni tisk ni bavil toliko z osebo umrlega — njegovo ime ostane neizbrisno povezano s fašizmom in krutim nasiljem — kot pa z vprašanjem, kakšno pot bo šla Španija v bodoče. V glavnem prevladuje prepričanje, da Francova smrt odpira v Španiji obdobje demokratizacije, pri čemer pa poudarjajo, da bo nadaljnji razvoj dogodkov v veliki meri odvisen od novega kralja in njegove usmeritve.

Besedilo zaprisege novega kralja je vsekakor takšno, da vsaj v bližnji bodočnosti ni računati s temeljitejšimi spremembami. Kajti „pri bogu in svetih evangelijih“ je Juan Carlos prisegel, da bo spoštoval in zahteval spoštovanje ustavnih zakonov kraljestva in da bo ostal zvest načelom nacionalnega gibanja „movimiento nacional“, katerega temelj sta falanga in cortes, torej politična organizacija pokojnega Franca oziroma parlamentarna tvorba, v kateri sedi okoli 500 ljudi, ki jih je Franco osebno ali posredno imenoval za nekakšne parlamentarne predstavnike španskega ljudstva.

Sicer pa je bil kralj Carlos v svojem prvem govoru dokaj priveden, da se ne bi zameril ne na eno ne na drugo stran. Izjavil je, da želi biti „zmeren“, vendar pa bi rad Španijo vodil „odločno“. Potem ko je izrazil „priznanje, zahvalo in spoštovanje“ generalu Francu in poudaril, da ga spomin nanj zavezuje, je Juan Carlos napovedal, da bo spoštoval obstoječi ustavni red, ven-

dar pa bo težil k pravičnosti, svobodi in uveljavljanju gospodarskih in socialnih pravic španskega ljudstva. Posebno pozornost je posvetil oboroženim silam, „da bi le-te kot primer patriotizma in discipline delovale učinkovito in z močjo, ki jo od njih zahteva ljudstvo“. Sicer pa je menil, da se začena nova doba v zgodovini Španije in da je v sodobni in svobodni družbi potrebna udeležba „vseh španskih državljanov na vseh ravneh“.

Čeprav novi španski kralj svoje bodoče politike ni točneje orisal, pa je le že zdaj precej gotovo, da bo moral delovati v precej težavnih okoliščinah. Desničarski in konservativni krogi ter predvsem „movimiento nacional“ skušajo z vsemi silami ohraniti čim izdatnejšo dediščino frankizma. Predvsem nočejo popustiti glede vprašanja najširše politične svobode, ki naj bi tudi komunistični partiji omogočila, da nastopa v javnem življenju. Drugi problem je amnestija za politične pripornike; domnevajo, da bi kralj utegnil izdati le odlok o pomilostitvi in ne o splošni amnestiji.

Na drugi strani pa se demokratična opozicija tako znotraj države kot v tujini pripravlja na odločilni boj. Najvplivnejši formaciji opozicije — „demokratična hunta“ in „platforma demokratične združitve“ — sta v skupni deklaraciji zahtevali ustanovitev vlade široke koalicije, ki bi omogočila obnovitev političnih pravic in državljanskih svoboščin. Demokratične sile menijo, da je smrt generala Franca močno oslabilo frankistični sistem in odprla novo stran zgodovine španskega ljudstva. Vendar pa pri oceni novega položaja v Španiji ne gre podcenjevati dejstva, da v pripravah na odločilni boj tudi falangisti ne držijo križem rok.

Praznik Jugoslavije

Jutri — 29. novembra — obhaja Jugoslavija svoj največji praznik — Dan republike, ki ga praznujejo narodi in narodnosti Jugoslavije v spomin na zgodovinsko II. zasedanje AVNOJ 29. novembra 1943 v Jajcu, kjer so bili položeni temelji nove Jugoslavije, zgrajene kot skupnost enakopravnih, bratsko povezanih republik. Natanko dve leti po zgodovinskem dogodku v Jajcu pa je bila na teh temeljih tudi formalno-pravno postavljena zgradba nove Jugoslavije, ko so poslanci vseh narodov in narodnosti 29. novembra 1945 razglasili Federativno ljudsko republiko Jugoslavijo.

V tridesetih letih, ki so minila od tistih dogodkov, so jugoslovanski narodi dosledno in vztrajno hodili po poti, za katero so se odločili sredi junaškega narodnoosvobodilnega boja. Ta pot ni bila vedno lahka, treba je bilo prebroditi neštete težave, toda danes uživa Jugoslavija v svetu velik ugled — kot država, ki se je izkopalala iz zaostalosti, ki s svojim samoupravnim sistemom uveljavlja načela demokracije in enakopravnosti na vseh področjih družbenega življenja in ki je s politiko neuvrščenosti važen dejavnik v mednarodnem prizadevanju za mir in sodelovanje v svetu.

Svoj praznik obhajajo v Jugoslaviji z novimi delovnimi zmaganji, obhajajo pa ga tudi — in to je letos ob 30-letnici osvoboditve posebno poudarjeno — v znamenju hvaležnosti in priznanja vsem tistim, katerih boj in življenje so temelj, na katerem je zgrajena nova Jugoslavija.

Tako je bila tudi osrednja republiška prireditev Slovenije v tem znamenju: v Mariboru so včeraj v okviru veličastne proslave odkrili spomenik NOB. Pod geslom „1941 upor NOB 1945 zmaga, Maribor 1975“ je nastopilo okoli 2700 pevcev, godbenikov in drugih sodelujočih, slavnostni govornik pa je bil predsednik predsedstva SRS Sergej Kraigher.

O bistvu demokracije so na Koroškem zelo različna mnenja

Prejšnji teden je prišlo na Koroškem — kakor smo poročali že v zadnji številki našega lista — do obsežne akcije, katere nosilci so očitno imeli namen opozoriti javnost na dejstvo, da Avstrija še vedno ni izpolnila svojih mednarodnih obveznosti do slovenske narodne skupnosti in da reševanje manjšinskih vprašanj ne more biti v preštevanju ali ugotavljanju manjšine. Prvi akciji, izvedeni v noči med torkom in sredo, je potem sledila še druga akcija, ko so si neznani storilci v noči od petka na soboto „izbrali“ kot kraj svoje dejavnosti predvsem Železno Ka-

plo ter kot ožji cilj poslopja tamkajšnjih Slovencev in njihovih ustanov.

Tako v prvem kot v drugem primeru varnostnim oblastem doslej ni uspelo izslediti storilcev; ostali so nepoznani. Nihče ne ve, kdo je izvajal omenjene akcije — z eno samo razliko: predsednik koroškega Heimatdiensta dr. Feldner je v radiu trdil, da so obe akciji izvedli „slovenski ekstremisti“, ki nočejo pomiritve v deželi. Feldnerjeva vsevednost pa je le precej sumljiva, če pomislimo, da je to isti Feldner, ki na lanskem zborovanju KHD v Celovcu baje ni videl hujskaškega transparenta „Veliki strup — slovenska gimnazija“ (tako vsaj je trdil pred sodiščem njegov pravni zastopnik dr. Mayer), čeprav je bil ta napis oddaljen le nekaj metrov od tribune, na kateri je Feldner govoril zborovalcem. Ali ni čudno, da človek, ki noče nič videti, kaj se pri belem dnevu dogaja v njegovi neposredni bližini, menda tako točno ve, kdo kaj dela ponoči? Ali pa gre tudi v tem primeru — kar je dosti bolj verjetno — le za nov primer hujskanja proti Slovincem? Dokler Feldner ne bo dokazal, kdo so bili tisti „slovenski ekstremisti“, o katerih je govoril, tako dolgo bo javnost pač smatrala, da je resnična druga domneva!

Deželni glavar Wagner je v zvezi z omenjenimi akcijami prosil notranjega ministra, naj podvzame vse primerne korake, da bi izsledili tiste „samosvojce“ (Aufhenseiter), ki „nimajo pojma o bistvu demokracije“, kajti — tako je menil — če bomo enkrat imeli mazače, potem tudi ne bo težko izslediti tiste, ki stoje za njimi. Leta 1972 so bili storilci znani; torej bi moralo biti po Wagnerjevi logiki tudi znano, kdo so bili njihovi „duhovni očelje“. Ali so bili le-ti morda tako vplivni, da niti neposrednih kršilcev zakona niso smeli klicati na odgovornost?

Med Italijo in Jugoslavijo

tudi nove oblike gospodarskega sodelovanja

V sklopu sporazuma o ureditvi mejnih in drugih vprašanj med Italijo in Jugoslavijo (o njem smo obširno poročali tudi v našem listu) sta se obe državi dogovorili med drugim tudi o ustanovitvi industrijske svobodne cone ob italijansko-jugoslovanski meji. Tozadevni sklep sta sprejeli — kakor je rečeno v uvodu — v želji, da prispevata k industrijskemu razvoju Trsta in mejnih področij ter povečata možnost zaposlovanja prebivalstva teh področij. S tem pa sta nedvomno položili zelo važen temelj k nadaljnjemu razširjanju in poglobljanju vsestranskega sodelovanja.

Posebnost te svobodne cone bo brez dvoma v tem, da se bo raztezala na ozemlju dveh držav. Obsegala bo površino kakih 15 kvadratnih kilometrov, od tega bo dobra tretjina na italijanski in pičli dve tretjini na jugoslovanski strani državne meje. Dokončne meje te cone bo šele določil mešani odbor, v katerem bo vsaka država imela po tri zastopnike. Po glavnih obrisih, kot jih vsebuje sklenjeni sporazum, bodo mejo cone na italijanskem ozemlju potegnili med železniško progo od državne meje

do križišča s cesto Ferneče—Opčine, cesto Opčine—Bazovica, cesto Bazovica—državna meja in samo državno mejo; na jugoslovanskem ozemlju pa bo šla meja cone med železniško progo Sežana—državna meja, samo državno mejo in cesto Bazovica—Lipica—Sežana.

V svobodni industrijski coni bo industrija deležna posebnih carinskih in davčnih olajšav, kar naj bi spodbujalo k naložbam kapitala. Protokol določa, da bo v coni veljal režim tržaške proste cone, dopolnjen s posebnimi določili, ki jih zahteva zlasti delitev cone na italijansko in jugoslovansko ozemlje, prav tako pa tudi pristojnosti Evropske gospodarske skupnosti. Vse operacije, povezane z vstopom in izstopom materialov in blaga, njihovega skladiščenja, komercializacije, manipulacije in predelave, vključno predelavo industrijske narave, se bodo opravljale brez vsakršnih carinskih in davčnih obvez. Naftni proizvodi in goriva nasploh, namenjeni porabi v prosti coni, bodo oproščeni carine in drugih mejnih dajatev, če so inozemski; nadalje pa bodo oproščeni tudi italijanskih davkov, če so italijanski, oziroma jugoslovanskih davkov, če so jugoslovanski. Prav tako bo teh olajšav deležna tudi električna energija. Nasprotno pa carinskih in davčnih olajšav ne bo deležno blago iz tretjih držav in prav tako olajšave ne bodo veljale za gradbeni in instalacijski material ter za pohištvo.

Glede delovnih odnosov ter deviznih in davčnih vprašanj, ki se nanašajo na obrate v coni, se bo uporabljala zakonodaja tiste države, v kateri se nahaja sedež podjetja, kateremu pripada določeni obrat. Cono bo upravljala mešani jugoslovansko-italijanski odbor, ki bo pristojnim organom obeh držav predlagal urbanistični načrt za cono, poskrbel za njegovo uresničitev ter opravljal tudi druge naloge, ki mu jih bosta skupno zaupali ustreznimi ustanovi v Italiji in Jugoslaviji v okviru njunih obojestranskih pristojnosti.

Državljeni obeh pogodbenih strani imajo enake pravice zaposlitve v obratih, ki bodo delovali na ozemlju cone. Gibanje oseb znotraj cone čez državno mejo med Italijo in Jugoslavijo je svobodno. Znotraj cone sta italijanski in slovenski jezik enakopravna; način njune uporabe bo določil mešani odbor.

Sporazum o skupni svobodni industrijski coni sta Italija in Jugoslavija sklenili za dobo 30 let. Po izteku te dobe lahko vsaka pogodbenica stran prekine veljavnost s tem, da drugo stran obvesti tri leta vnaprej. Če pa ne pride do take odpovedi, se sporazum molče podaljša za nadaljnjih pet let.

Cestni predor pod Karavankami

Kaže, da je zdaj konec ugibanja o tem, ali bodo in kje bodo gradili cestni predor pod Karavankami. Na Bledu je bila namreč prejšnji teden seja tehnično-financijske mešane avstrijsko-jugoslovanske podkomisije za izgradnjo karavanškega predora in na tej seji je baje tudi padla prva odločitev.

Po poročilih tiska sta se obe strani končno sporazumeli, naj bi ta pomembni objekt zgradili na področju Področja—Hrušica. Predor sam bo po teh vesteh dolg 7,5 km, od tega bi odpadli na avstrijsko stran 4 kilometri, preostalih 3,5 km pa na jugoslovansko stran. Dogovorili so se tudi o tem, da bi naj zmogljivost predora znašala 1800 vozil na uro; na tej osnovi naj bi bila izdelana tudi gospodarska študija.

Še precej v začetni fazi je ostalo vprašanje financiranja tega objekta, ker je tozadevne predloge imela izdelane le jugoslovanska delegacija. Zato so se domenili, da bodo jugoslovanske predloge čimprej proučili tudi avstrijski strokovnjaki, tako da bi o vprašanju lahko že razpravljali na prihodnji seji, ki je predvidena za začetek prihodnjega leta.

V Vatikanu so objavili uradne statistične podatke, iz katerih izhaja, da katoliško cerkev zapušča vedno več duhovnikov in redovnikov, hkrati pa upada tudi število ljudi, ki bi se hoteli posvetiti duhovniškemu poklicu. Sicer se je število tistih duhovnikov, ki zapuščajo svoj poklic, v letih 1971—1973 v primerjavi z leti 1968—1970 spet nekoliko zmanjšalo, toda še naprej se večja število nun, ki se vračajo v civilno življenje, kakor se krči tudi število novih duhovnikov. Vse to torej pomeni, da katoliška cerkev izgublja svoje „kadre“.

Najnovejši uradni statistični podatki Vatikana se nanašajo na leto 1973. Iz obsežne publikacije je razvidno, da je 30. junija 1973 živelo na svetu okroglo 3.804 milijonov ljudi. Od te množice pa je odpadlo na katoličane le 695 milijonov (pri tem gre za ljudi, ki so bili pač krščeni, ne glede na to, ali danes še verujejo ali ne, ali se še smatrajo za katoličane ali ne), to je komaj 18,3 odstotka svetovnega prebivalstva, tako da katoliška cerkev zdaleka ni tako „vesoljna“, kot se to vedno spet trdi.

Omenjenih 695 milijonov bolj

ali manj vernih katoličanov ima po podatkih Vatikana na razpolago 414.000 duhovnikov, kar pomeni, da pride povprečno na vsake 10.000 katoličanov po 6 duhovnikov. V to številko duhovnikov so vključeni ne samo tako imenovani posvetni duhovniki, torej kaplani, župniki, dežani in škofje, marveč tudi menihi, torej

Vatikan je zaskrbljen ker izgublja svoje „kadre“

duhovniki, ki živijo po samostanih in podobnih cerkvenih ustanovah. Duhovnikom pa je treba prišteti še dvakrat toliko nun, katerih skupno število znaša po vatikanskih virih nič manj kot 900.000 oseb. In še nadaljnji podatek iz vatikanske statistike: na vsem svetu je 320.000 „pastirskih središč“, to se pravi župnij, misi-ionov in drugih postojank. Razširjenost katoličanov na celine pa je taka, da predstavljajo v obeh Amerikah 61 odstotkov vsega prebivalstva, v Evropi 40 odstotkov, v Afriki 11,6 odstotka, v Avstraliji in Oceaniji 24 odstotkov in v

Aziji komaj 2,5 odstotka. Po podatkih, ki jih je zbral Vatikan, je najbolj zaskrbljujoče to, da „se opaža postopno večanje primanjkljaja novih posvetiteljev“; to se pravi, da so zaskrbljujoči tisti podatki, ki govorijo o zapuščenju duhovniškega poklica in še posebej o upadanju števila duhovniškega naraščaja. Da je

število duhovnikov in nun, ki zapuščajo poklic oziroma samostane, res že zaskrbljujoče, dokazuje podatek za leto 1973: samo v omenjenem letu se je nad 9.000 nun vrnilo v civilno življenje.

Posebno naglo upadanje števila vernikov beležijo v Veliki Britaniji. Cerkveni funkcionar Anthony Spencer je v jezuitski reviji „The Month“ ugotovil, da je na Angliškem štiri milijone katoličanov, njihovo število pa naglo upada — po 250.000 vernikov na leto. Krivdo za to upadanje pripisuje dvema elementoma: zmanjšano število spreobrnitev in

Enakopravnost jezikov

V smislu določil nove ustave, s katerimi je zajamčena enakopravnost vseh narodov in narodnosti ter njihovih jezikov, je vseh 44 občin Avtonomne pokrajine Vojvodina v svojih statutih uzakonilo tudi jezikovno enakopravnost.

Na podlagi teh določil je vprašanje sodnega jezika urejeno tako, da bodo obravnave pred občinskimi sodišči v 5 občinah samo v srbohrvaškem jeziku, v 18 občinah v dveh jezikih, v 11 občinah v treh jezikih, v 5 občinah v štirih jezikih in v eni občini celo v petih jezikih. V 29 sodnih centrih je uradni jezik madžarsčina, v 14 sodiščih slovaščina, v 9 sodiščih romunščina in v 6 sodiščih rusinščina, po eno pa ima za uradni jezik češčino oziroma makedonščino.

Pred občinskimi sodišči v Vojvodini je bilo tekom lanskega leta obravnavanih in zaključenih skupno 73.155 zadev; od tega je bilo 1251 obravnav v celoti izvedenih v jezikih narodnosti, nadaljnjih 10.000 obravnav pa deloma v teh jezikih. Glavni vzrok, da enakopravnost jezikov v sodnih ustanovah še ni postala splošna praksa, je v pomanjkanju strokovnih kadrov.

Tudi preseljevanje znanja prispeva k bogatenju bogatih na račun revnih

Izseljevanje strokovnjakov, znano tudi pod imenom „preseljevanje znanja“ ali „krajca možganov“, se je nekdanj odvijalo predvsem med Evropo ter Ameriko in Kanado. To je imelo za posledico, da sta se bogati ameriški državi v veliki meri bogatili na račun dosti bolj revnih evropskih dežel. V zadnjem desetletju pa ta pojav bolj in bolj ogroža dežele v razvoju.

Nedavno objavljena statistika vsebuje med drugim tudi podatke, da se je okoli 10 odstotkov strokovnjakov iz dežel v razvoju za stalno naselilo v tujini, predvsem v ZDA, Veliki Britaniji in Kanadi. V zadnjih letih prejšnjega desetletja se je število priseljencev z diplomami raznih strok povečalo za 100 odstotkov, tujih zdravnikov pa je prišlo za 50 odstotkov več kot v začetku desetletja. Zelo ilustrativen je tudi podatek v neki ameriški reviji, da se je lani priselilo v ZDA skoraj 6.000 zdravnikov, med katerimi jih je kar 70 odstotkov iz dežel v razvoju. In to ob dejstvu, da v ZDA skrbi po en zdravnik za zdravje manj kot tisoč prebivalcev, medtem ko pride v nekaterih deželah v razvoju na vsakega zdravnika cela armada ljudi, ponekod do sto tisoč.

Ameriške in druge zahodne publikacije pogosto navajajo podatke, kako zelo se je povečalo število študentov, ki prihajajo iz dežel v razvoju. S takim poročanjem skušajo dokazovati dragoceno pomoč razvitih zahodnih držav drugim deželam; le redkokdaj pa povedo, koliko teh mladih ljudi ostane po študiju ali specializaciji v ZDA, kjer jim ponu-

jajo marsikatero ugodnost v poklicu in sploh v življenju samo zato, da bi jih odvrnili od povratka v domovino.

Ta selitev možganov iz dežel v razvoju je bila v posameznih letih tako izrazita, da je bila ob upoštevanju stroškov za šolanje teh mladih ljudi ameriška gospodarska pomoč deželam v razvoju dejansko manjša od tiste koristi, ki so jo imele ZDA od preselitve na tisoče strokovnjakov prav iz teh dežel. Kakšen obseg je zavzel ta pojav, morda vsaj delno ponazarja tudi dejstvo, da so nekatere dežele začele razpravljati o tem, da bi od držav, ki uvažajo njihove „možgane“, zahtevale posebno odškodnino za šolanje strokovnjakov.

Države, ki tako „kradejo možgane“ drugim deželam, navadno trdijo, da se v deželah v razvoju število strokovnjakov zvišuje tako naglo, da jih te dežele ne morejo sproti vključevati v svoje gospodarstvo. Ta trditve bi utegnile veljati za eno ali drugo deželo, na primer za Libanon, kjer vsako leto zapusti univerzo na tisoče strokovnjakov, med katerimi ta ali oni doma res ne more takoj najti ustreznih zaposlitve. Vendar je tudi v teh deželah tak „presežek“ le začasen, ker so dolgoročne potrebe po strokovnjakih dosti večje.

Bogatih zahodnim državam pa so današnje in jutrišnje potrebe dežel v razvoju malo mar, zanimajo jih le lastne koristi. Zato tudi že od nekdanj vztrajajo na načelu „svobodnega kroženja“ kadrov — v zavesti, da jim ta svoboda zagotavlja nadaljnjo „krajca možganov“.

Ameriška obveščevalna služba zapletena v priprave na umore tujih državnikov

Ameriška obveščevalna služba (CIA) je v zadnjem času spet v središču pozornosti, in sicer zaradi dejanj, ki mečejo zelo temno senco ne samo na to ustanovo, marveč sploh na ameriško zunanjo politiko in oblike njenega vplivanja na svetovne dogodke. Posebna komisija senata je namreč preiskovala dejavnost CIA v luči obtožb, po katerih da so bili agenti ameriške obveščevalne službe neposredno zapleteni v priprave na

umore tujih državnikov.

Poročilo, ki ga je objavila senatna komisija o svojih raziskavah, potrjuje skoraj vse tozadevne obtožbe. Tako je v poročilu rečeno, da so ameriški agenti pripravljali umor bivšega kongoškega predsednika Patrica Lumumba; da so večkrat in na različne načine stregli po življenju kubanskemu predsedniku Fidelu Castru; da so spodbujali desidente v Dominikanski republiki, naj strmoglavijo predsednika Trujillo; da so hujskali vietnamske generale, naj strmoglavijo predsednika Ngo Dinh Diena v Saigonu; da so opogumljali Čilence, naj ugrabijo generala Schneiderja. Vse te akcije, ki jih poročilo natančno pojasnjuje, je vodila posebna komisija v CIA, katere program je znan pod imenom „projekt izvršne akcije“.

Komisija sicer ni mogla potrditi, da bi katerikoli predsednik ZDA vedel za te akcije oziroma da bi jih odobral, vendar pa je komisija mnenja, da so predsedniki krivi tudi za svoje podrejene. Poročilo dalje navaja, da je bilo v nacionalnem svetu za varnost tudi v posebni vladni „skupini za akcijo“ slišati velikokrat besede „znebite se Lumumba“ ali „odstranite Castra“. Po mnenju senatne komisije je to funkcionarjem CIA že zadostovalo, da so pripravljali akcije za atentate.

V teku raziskave je komisija zaslišala več kot sto prič, pregledala na tisoče dokumentov in popisala približno 10.000 strani besedila. Na tiskovni konferenci pa je predsednik komisije Church dejal, da bi kakršenkoli poskus, da bi resnico o tem prikrili pred ameriškim ljudstvom, imel hude posledice tako za vlado kot za sistem uprave. S tem je zavrnil zahtevo predsednika Forda, ki je ves čas preiskave vztrajno zahteval, naj dokumentov ne bi objavili, ker bi bilo to po njegovem mnenju škodljivo za nacionalno varnost in za odnose Amerike z nekaterimi državami.

Toda „starost“ ali „zastarelost“ katoliške cerkve ni le v letih, ki jih štejejo njeni duhovniki. Kriza, ki jo preživlja cerkev in ki jo označujejo prej omenjeni statistični podatki, je najhujša v tistih deželah, kjer so v cerkvenem vodstvu bolj konservativne sile, kjer niso dovolj prodrta načela II. vatikanskega koncila, kjer torej gre za bolj trmasto vztrajanje na starih stališčih. Primeri izključevanja nekoliko bolj „naprednih“ duhovnikov vsekakor dovolj zgovorno pričajo, da v vrhovih cerkve nočejo razumeti duha časa z vsemi ustreznimi posledicami, ki se kažejo tudi v nazadovanju cerkve v njenih strukturah. To nazadovanje pa dosega že take razsežnosti, da je nad stanjem v cerkvi — kakor pravijo poznavalci vatikanskih razmer — zaskrbljen tudi sam papež Pavel VI.

Stoletnica Cankarjevega rojstva

bo potekala kot praznično leto slovenske kulture

Leto 1976 bomo Slovenci praznovali kot „Cankarjevo leto“ — kot praznično leto slovenske kulture ob stoletnici rojstva največjega slovenskega pisatelja in dramatika Ivana Cankarja. Tozadnevne prireditve se bodo začele že 11. decembra, za obletnico Cankarjeve smrti, potem naj bi se pa vrstile skozi celo leto 1976, medtem ko je osrednja republiška proslava predvidena za 8. maj v Ljubljani. Tako je namreč sklenil osrednji republiški odbor, ki je bil — kakor smo v našem listu že poročali — osnovan pri republiški konferenci SZDL Slovenije z nalogo, da usmerja pobude in delo v zvezi s „Cankarjevim letom“ 1976.

Na seji prejšnji teden je omenjeni odbor ponovno razpravljala o pripravah za „Cankarjevo leto“ ter je sprejel tudi že vrsto konkretnih sklepov oziroma smernic. Ponovno so na seji poudarili, da morajo v proslavah prihajati do izraza Cankarjeva umetnost, njegovo pojmovanje kulture, nacionalnega vprašanja in jugoslovanstva — skratka vsa tista presečišča njegovega delovanja, s katerimi je presegel svoj čas in postal aktualen tudi za današnjo dobo. Ker pa s svojo mislijo in umetniškim izrazom presega slovenske meje, spomine nanj in na njegovo delo naj ne bi obujali le ljudje po Sloveniji, temveč v vsem jugoslovanskem prostoru. Poleg tega pa naj bi povsod, kjer se je Cankar mudil in deloval dalje časa, postavili spominska obeležja, kar med drugim velja zlasti tudi za Trst ter za Dunaj.

Osrednja republiška proslava bo — kakor že povedano — 8. maja v Ljubljani, kjer naj bi bil slavnostni govornik Edvard Kardelj. Velika manifestacija na Trgu revolucije naj bi bila vrhunec vseh dotodanjih proslav po podjetjih in šolah, društvi in organizacijah. Prav tako bodo obletnico proslavili tudi v raznih osrednjih republiških kulturnih ustanovah: s predavanji na Slovenski akademiji znanosti in umetnosti ter na filozofski fakulteti, pa tudi Slavistično društvo je pripravilo obsežen program predavanj oziroma simpozija, ki naj bi osvetlil zlasti podobo Cankarjevega umetništva.

Posebno pozornost bodo v „Cankarjevem letu“ posvetili vprašanjem knjige, in sicer predvsem s prizadevanjem, da bi knjiga lahko dosegla čim širši krog ljudi. V ta namen pripravljajo natis Cankarjevih del v ceneni izdaji. Prav za to priložnost bodo posamezna Cankarjeva dela izšla tudi v tujih jezikih. Med nadaljnjimi prispevki k proslavljanju „Cankar-

jevega leta“ pa je treba omeniti zlasti umetniško akademijo, ki bo na predvečer osrednje proslave v Cankarjevem rojstnem kraju, na Vrhniki, kjer bo tudi sicer več kulturnih manifestacij. Pripravljena bo likovna razstava podob Ivana Cankarja, v katero bodo vključene tudi njegove risbe.

Ob Cankarjevem jubileju pa je znova postalo aktualno tudi vprašanje dostojnega Cankarjevega spomenika v Ljubljani. S tozadavnimi načrti se v slovenski prestolnici bavijo že dolga leta in je bilo tudi že več konkretnih akcij, med temi umetniški razpisi in podobno. Kljub temu so na zadnji seji pripravljalnega odbora ugotovili, da Cankar svojega spomenika v Ljubljani tudi prihodnje leto ne bo dobil. Pač pa so predlagali, da bi Cankarjevo ime nosil bodoči kul-

turni center na Trgu revolucije, ki naj bi ga sezidali v prihodnjih petih letih; v tem kulturnem središču Ljubljane in s tem Slovenije bi potem kazalo postaviti spomenik Ivana Cankarja v novo arhitektonsko okolje.

Poleg stoletnice Cankarjevega rojstva, ki ji bo posvečena osrednja republiška proslava, pa se bodo v Sloveniji prihodnje leto spominjali tudi še drugih pomembnejših obletnic, ki jih bodo prav tako obeležili z večjimi proslavami. Leta 1976 bo minilo štirideset let od treh velikih stavk — študentov vseh jugoslovanskih univerz, gradbenih delavcev ter slovenskih tekstilnih delavcev; osrednja partizanska proslava pa bo prihodnje leto v Dražgošah, kjer bodo odkrili tudi spomenik znameniti dražgoški bitki (v kateri so slovenski partizani zabeležili največjo zmago v boju proti nemškemu okupatorju na Gorenjskem — op. ured.). Večji poudarek kot običajno pa nameravajo dati tudi 27. aprilu, ki naj ne bi bil le v znamenju počastitve obletnice OF, ampak naj bi polagoma prerasel v slovenski državni praznik.

Promet na Slovenskem v ogledalu slikovnih virov

Danes bodo v razstavišču Narodnega muzeja v Ljubljani odprli občasno razstavo z naslovom „Promet na Slovenskem od 17. do 19. stoletja — slikovni viri“. Za strokovno plat razstave in razstavnega kataloga je skrbela kustodinja Narodnega muzeja Grozdana Kozak, medtem ko je likovno ureditev imel na skrbi dipl. ing. arh. Branko Simčič, kratek zgodovinski oris trgovine in prometa od 16. do 19. stoletja na Slovenskem pa je pripravila kustodinja Narodnega muzeja Jasna Horvat.

Razstava obsega 56 originalnih grafičnih listov in 19 fotopovečav knjižnih ilustracij, ki ponazorjujejo tovorni, cestni, rečni in končno železniški promet na Slovenskem. Med razstavljenimi grafičnimi listi izstopajo Valvasorjeve grafike, objavljene v Slavi vojvodine Kranjske ter v topografijah Kranjske in Koroške, nadalje skupina grafik o

regulaciji savske struge in grafični listi z južno železnico, s katerimi se razstavna tema zaključuje.

Najnovejša razstava sodi v vrsto strokovnega muzejskega dela, s katerim pripravljajo Narodni muzej uresničitev svoje prvenstvene naloge — to je postavitve zgodovinskega muzeja slovenskega naroda. Grafični listi, odbrani za to razstavo iz sklada grafičnega kabineta Narodnega muzeja, ilustrirajo promet, to za zgodovino slovenskega naroda že od nekdanj tako pomembno gospodarsko panogo.

Zanimiva razstava, ki je posvečena po eni strani 30-letnici osvoboditve, po drugi strani pa 400-letnici zgraditve nekdanjega cestnega predora na Ljubelju, je urejena v razstavišču „Arkade“ (Trg osvoboditve 18) ter je odprta vsak dan (razen nedelje) od 10. do 19. ure.

AULA SLOVENICA — AULA SLOVENICA — AULA SLOVENICA

aula slovenica

Celovec
Paulitschgasse 5-7

v a b i n a

RAZSTAVO GRAFIKE-RETROSPEKTIVE

Božidarja Jakca

ki bo odprta še do 6. decembra 1975, in sicer od ponedeljka do petka med 13. in 17. uro.

Božidar Jakc: VEČER PRED DEZEVIJEM, Jedkanica, 1950

V torek 2. decembra 1975 ob 19. uri bo v auli slovenici

filmski večer

O UMETNIKU BOŽIDARIJU JAKCU

Predvajali bomo filma režiserja Metoda Badjure iz leta 1969 (film je prejel zlato medaljo na bienalu umetniških filmov v Benetkah) in Žike Spasiča iz leta 1972 o umetniku Božidarju Jakcu in njegovem delu.

Prisrčno vabljeni!

AULA SLOVENICA — AULA SLOVENICA — AULA SLOVENICA

ANTON SVETINA:

Iz zgodovine Pliberka in okolice

Škof Tomaž Hren je leta 1606 ustanovil tudi v Gornjem gradu marijanišče (collegium marianum), v katerem naj 6 do 12 duhovnikov, ki so končali študije, prakticirajo za bodoče službovanje.

V uvodu naj bo še povedano, da je bilo v dobi, ki jo opisujemo, prebivalstvo razdeljeno v stanove, zaradi česar je bila razlika med posameznimi sloji prebivalstva v socialnem in družabnem pomenu tako velika, da ni vplivala le na življenje posameznika, temveč na vse javno, kulturno in politično življenje na vasi, v mestih, v deželi in v državi. V zvezi s to ugotovitvijo bo obrazložen policijski red, ki ga je izdal cesar Leopold I. dne 12. oktobra 1673 v Gradcu za vse notranje-avstrijske dedne dežele. Ta uredba v uvodu navaja, zakaj je bila izdana: Zato, da bi se odpravilo škodljivo zapravljanje. Že 22. marca leta 1659 je bil izdan javen patent, s katerim je bil prepovedan nakup dragocenega blaga, ker se je z njim delal neprikladen luksuz v oblačilih in pri posameznikih; določila tega patenta pa niso bila uspešno izvajana zaradi nemirov na Sedmograškem in zaradi nevarnih turških vojn. Zaradi nakupovanja dragega blaga v inozemstvu grede tudi velike vsote denarja v inozemstvo in zaradi tega mnogi ljudje obubožajo. Tega pa so krivi nižji stanovi, ker se prebogato oblačijo in zaradi tega višji stanovi, ki bi se radi bolj skromno oblačili, tega ne morejo (sic!). S tem policijskim

redom so bili vsi prebivalci z izjemo treh najvišjih slojev prebivalstva, to je visokega plemstva, višjega duhovništva in pravih dvornih svetovalcev, razdeljeni v pet razredov. Za vsak razred posebej je bilo predpisano, katere osebe spadajo v ta razred, kako se smejo te osebe oblačiti, kak nakit smejo njihove žene imeti na sebi in koliko denarja smejo v vsakem razredu trošiti na pojedinah. Kot primer, kako velika je bila razlika med posameznimi sloji, naj navedem tole: Osebe, ki so spadale v prvi razred, so smele pri porokah in pri pogrebih porabiti skupaj z nakupom vina največ 100 goldinarjev, osebe iz petega razreda pa pri porokah in pogrebih skupaj s pijačo največ 10 goldinarjev. Za prekrške tega policijskega reda so bile predpisane visoke kazni, nadzorni organi pa so imeli tudi pravico, da so smeli pri porokah in drugih pojedinah pregledovati kuhinje, ali se predpisi pravilno izvajajo. Za našo razpravo je važna ugotovitev, da so bili učitelji, cerkovniki in drugi cerkveni služabniki, nadalje kuharji in kuharice uvrščeni v četrty stanovski razred, medtem ko so cerkveni podložniki in zemljiški podložniki fevdalnih gosposčin, kmečki posli in dninarji kakor tudi ves ostali proletariati bili uvrščeni v najnižji peti stanovski razred.

Valvasor opisuje Pliberk takole: „Mesto, grad in gosposčina Pliberk leži v spodnji četrti Koroške med Velikovcem in Guštanjem

v ravnini ob potoku Bistrica, ima lepe njive in travnike ter prijetne hribočke. Ne daleč od mesta stoji na malem hribočku sredi polja nova cerkev, kamor se vršijo iz mesta velika romanja (Valvasor ima tu v mislih cerkev Božjega groba, ki je bila v času, ko je Valvasor opisal te kraje, šele zgrajena, kakor bomo pozneje videli).

Leta 1473 so Turki okoli Pliberka vse pobili, leta 1487 so zopet razdejali vse okoliške cerkve in vasi.

Leta 1239 je imel v Pliberku svoj grofovski sedež vovbrški grof Viljem drugi (Graf von Starhand und Hainburg) in njegova žena, hčerka Mainharda pl. Kainach. Ko je rodbina vovbrških grofov izumrla, so gosposčino Pliberk z več drugimi gosposčinami podedovali grofje Pfannenberški. Mesto in gosposčina Pliberk sta se nekdanj imenovala Auffenstein po njenih lastnikih grofih Auffenstein. Ko je ta rodbina leta 1396 izumrla, sta mesto in gosposčina prišla zopet v last Habsburžanov in je mesto še danes deželno-knežje. Grad in gosposčina sta pozneje prišla v last Ambrozija grofa Thurna in je sedaj njihov lastnik Franc Ludvik grof Thurn.

Zupnik Singer omenja Pliberk v zvezi z rodbino grofov Auffenstein in piše tole: „Rodbina Auffenstein je imela posestva na Štajerskem in Koroškem. Na Koroškem so imeli gradove Pliberk, Guštanj, Črna, Zelezna Kapla, Seeburg (grad severno od Poreč ob Vrbskem jezeru) in Trebinje. Leta 1368 so bili zaradi veleizdaje oblegani v gradu Pliberk in sta bila oba tedanja lastnika Konrad in Friderik obsojena na dosmrtno ječo. Vsa posestva so jima bila zaplenjena in so prišla v last deželnega kneza. Konrad je umrl v zaporu,

njegov brat Friderik pa je bil po osemindvajsetih letih ječe izpuščen, postal je duhovnik in je umrl leta 1398 kot kanonik v Regensburgu. Tako je prišla tudi gosposčina Pliberk leta 1368 v last Habsburžanov.“

Jaksch in Wutte opisujeta zgodovino deželskega sodišča, gosposčine, mesta in župnije Pliberk takole: „K deželskemu sodišču Pliberk sta spadali deželski sodišči Guštanj in Črna, ki sta bili od 16. stoletja dalje stalno združeni s pliberškim sodiščem. Tudi krvno sodišče je ugotovljeno od 16. stoletja dalje, verjetno pa je obstajalo že poprej. Gavge so stale južnovzhodno od Pliberka ob cesti proti Guštanju. Pliberk je bil od 12. stoletja dalje sedež istoimenske rodbine vovbrških ministerialov. Pliberk se je prvotno imenoval Ljupicdorf; to ime izvira iz slovenske besede „ljub“, kar bi se v nemščino pravilno prevedlo z „Minne“. Starejši grad je bil torej Minnenberg, mlajši pa Pliburch = Bleiburg. To ime pa nima nikake zveze s svincem, temveč je moralo ravnostako nastati iz besede ljub.“

Dne 29. julija 1292 je grof Ulrik III. Vovbrški obljubil solnograškemu nadškofu Konradu, da mu da med drugimi tudi gradova Pliberk in Spodnji Dravograd v zastavo, če izpusti vojvodovega sina Ludvika iz ujetništva. Ko je leta 1322 rod Vovbržanov izumrl, je prišel Pliberk v last grofa Ulrika Pfannenberškega, ki je leta 1332 zastavil Pliberk z delom Guštanja in z Vovbrami Konradu pl. Auffenstein. Medtem ko so prišle Vovbre zopet nazaj v roke rodbine Pfannenberga, sta ostala Pliberk in Guštanj v rokah Auffensteinov.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Lepo uspel koncert v Bilčovsu

Z veseljem ugotovljamo, da je aktivnost naših domačih prosvetelšev SPD „Bilka“ neprecenljiva. Ne samo, da se ukvarjajo s petjem doma in na raznih drugih prireditvah, tudi na odru postavljajo svojega moža. To so naši igralci ponovno dokazali tudi letos, ko so pod režijo Hanzija Weissa iz Št. Janža nastudirali zahtevno dramo — Jezusovi apostoli in z njo prvič nastopili prejšnjo nedeljo doma v Bilčovsu. Obe predstavi sta bili polno zasedeni. Prav iz tega pa je spet razvidno, da niso samo naši prosvetelši izredno postrvovalni in pridni, temveč tudi naša dobra bilčovska publika, ki s svojim množičnim obiskom daje moralno in spodbudo do nadaljnjih prosvetnih aktivnosti. Čeprav smo imeli prejšnjo nedeljo pri Miklavžu polno zasedeno dvorano, je bilo to tudi v soboto 22. novembra, ko je pri nas gostoval mladinski zbor jeseniške gimnazije „Blaž Arnič“ z recitacijami in petjem. Z velikim veseljem

smo prisluhnili njihovim izvajanjem. Prvi so nastopili recitatorji in nam zelo poljudno brali iz del književnika Toneta Čufarja. Recitatorji so se zelo potrudili, pokazali izredno znanje, tako da jim gre vse priznanje. Učinek pa bi bil še boljši, če bi recitatorji govorili skozi zvočnik, da bi jih lahko vsakdo slišal. Zato nujno svetujemo SPD „Bilka“, da si nabavi zvočno napravo, ki bo v takšnih in seveda tudi drugih primerih koristno služila društvu in tudi publiko. Nato je nastopil številni mladinski zbor jeseniške gimnazije „Blaž Arnič“ ki je letos obhajala desetletnico obstoja. Vseh deset let vodi zbor znani dirigent Janko Pribošič, ki je s tem zborom gostoval tudi že v drugih republikah in celo na Češkoslovaškem. V Avstriji je tokrat v Bilčovsu nastopil prvič in priznati moramo, da ima vse naše simpatije, saj so bila izvajanja tega zbora res nekaj posebnega. Zelo smo bili presenečeni o kako-

vosti in lepem podajanju težkih pasaj umetnih pesmi. Vse priznanje gre dirigentu, pevkam in pevcom, ker vemo iz lastnih izkušenj, koliko vaj je potrebnih, da se zbor priuči vseh fines, da potem lahko brezhibno nastopi tudi pred najzahtevnejšo publiko. Mladji zbor je pokazal visoko kvaliteto in bil zato tudi temu primerno nagradjen.

Za ves trud, ki ga vlagate v pesem, da je vaš mladi zbor na tako visoki ravni, vam iskreno čestitamo, hkrati pa se vam vsem Jeseničanom pristočno zahvaljujemo za lepo doživetje, ki ste ga nam nudili z vašim nastopom. Naj izrečemo zahvalo tudi vsem drugim, ki so nas tokrat obiskali z željo, da bi nas še posetili, da tako še bolj utrdimo medsebojne vezi.

Krščanska kulturna zveza v Celovcu vabi na gostovanje Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru z Bratka Krefta komedijo

KRANJSKI KOMEDIJANTI

v ponedeljek 8. decembra 1975 ob 14.30 uri v Mestnem gledališču v Celovcu. Vstopnice v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, voditeljih Farne mladine, v pisarni KKZ (tel. 0 42 22/84 3 58) in eno uro pred predstavo v Mestnem gledališču.

Jugoslovanski delavci v Avstriji proslavili Dan republike

V okviru proslav največjega jugoslovanskega praznika Dneva republike, ki ga jugoslovanski narodi obhajajo 29. novembra, je tudi Klub jugoslovanskih delavcev v Celovcu „Triglav“ v nedeljo v Domu glasbe organiziral slavnostno proslavo, katere se je udeležilo okrog 400 jugoslovanskih delavcev, ki delajo na Koroškem.

Med častnimi gosti je predsednik „Triglava“ Aleksander Konec pozdravil jugoslovanskega generalnega konzula v Celovcu Bojana Lubeja, celovskega župana Leopolda Guggenbergerja, tajnika Avstrijsko-jugoslovanskega društva Pressla in zastopnike jugoslovanskih sindikatov.

Slavnostni govor je imel jugoslovanski konzul v Celovcu Milan Miškov. Za popestritev in zabavo je skrbel znani glasbeno-folkloristični ansambel „Sava“ iz Kranja.

Meina Schellander prejela nagrado

Koroška deželna vlada je v juniju povabila 25 koroških kiparjev, da bi sodelovali pri opremitvi dvorišča celovskega Burghofa in sicer pod geslom „Vodnjak za grajsko dvorišče“. Koroška deželna vlada je za to delo razpisala tri nagrade po 10.000 šilingov. Tudi mestna občina je razpisala nagrado 10.000 šilingov, pri kateri pa bo v izbiri modelov odločalo občinstvo. Pri nagradnem tekmovanju je sodelovalo 15 koroških kiparjev z 32 modeli oziroma predlogi.

Minuli ponedeljek je posebna strokovna komisija v koroški deželni galeriji odločila tri nagrade. Prvo nagrado so prisodili Meini Schellander, nadaljni pa Seppu Schmölzerju in Erichu Unterwegerju.

Razstavo modelov si lahko sedaj ogledate v Koroški deželni galeriji. Obiskovalci so vabljeni, da sodelujejo pri nagradnem tekmovanju, ki ga je razpisala mestna občina.

Umetnici Meini Schellander k temu uspehu iskreno čestitamo.

40. kongres PEN kluba je bil na Dunaju

Prefekli teden je na Dunaju bil 40. kongres mednarodnega pisateljskega združenja PEN kluba. Udeležilo se ga je okoli tristo delegatov in članov iz raznih dežel sveta, odvijal pa se je pod naslovom Lirika v službi miru, Trideset let miru za leposlovje.

Kljub lepemu naslovu pa je vzdušje kongresa bilo vse prej kot mirljubno, bilo je dobesedno merjenje političnih silnic v svetu, politični interesi posameznih združenj in posameznikov so prišli bolj v ospredje kot naslovna tema kongresa. Kljub temu je bilo prebranih nekaj zanimivih referatov, žal pa odmevnost zaradi nakazanega, ni bila posebno velika.

Organizatorjem vsekakor ni uspelo kongres speljati tako, kot je bilo zamišljeno, kar za avstrijski PEN klub gotovo ni najboljša spričevalo. Kot povedano, je kongres bil več ali manj politično prekanje med katerim pa tudi ni bilo prizanešeno samemu kanclerju Krelskemu, katerega vabilu na sprejem demonstrativno ni šla vrsta udeležencev, zaradi njegovega zadržanja v zvezi zadeve predsednika FPÖ in Simona Wiesenthala. Šlo je tudi proti OZN glede resolucije te organizacije o cionizmu in tudi proti Češki.

Do besede je predsednik avstrijskega PEN kluba Schönwiese, ki je predsedoval plenarnemu zasedanju, pustil tudi emigranta Leva Detela, ki je „brani“ pesnika Kocbeka ter skušal „dokazovati“ kako je ta pesnik v Sloveniji baje zatiran. Stvarno mu je odgovoril podpredsednik slovenskega PEN kluba Miloš Mikeln. Pokazalo se je, da je Detela govoril v prazno in da je resnica močnejša od potvorjenih dejstev.

Nekateri udeleženci dunajskega kongresa iz Slovenije so obiskali tudi Klub slovenskih študentov na Dunaju, kjer so se s študenti pogovarjali o kulturnih in drugih vprašanjih. Med udeleženci kongresa je bil tudi koroški pesnik Andrej Kokot, član slovenskega PEN kluba.

Komunalni problemi Galicije

Vsaka občina ima svoje težave, tako tudi gališka občina, katero tare vedno bolj pereč problem, kako ohraniti čisto in zdravo okolje. Čeprav imamo v občini odlagališče za stare odslužene avtomobile in drugo reno, mislijo to sedaj opustiti. Dosedanja ureditev, da bi občinski nameščene ob določenem času kasiral določeno vsoto oziroma odškodnino za odlaganje odsluženi in poškodovanih avtomobilskih karoserij, se ni obnesla, ker za to uslugo nihče ni hotel kaj plačati, tako, da je bil zato določeni uslužbenec brez dela. Na zadnji občinski seji so sklenili, da bodo samo še enkrat na leto, v okviru večje akcije, odstranjevali odsluženo pločevino.

Ker obstoja bojazen, da bo v naši občini začelo primanjkovati pitne vode, so odborniki sklenili, da se bodo pogajali s kmetom, ki ima na svojem zemljišču odgovarjajoč vrelec.

Na zadnji seji je bila osrednja tema pokopališče. Odborniki so soglasno sklenili oddajo del na pokopališču in na mrtvašnici tistim podjetjem, ki so vložili najugodnejše ponudbe. Delo pri gradnji mrtvašnice napreduje, tako da bo vsak čas pod streho.

Sedaj pa še k sejam samim, ki so nekakšna gališka posebnost, saj imajo na žalost značaj gostilniškega „modrovanja“. Skratka na občinskih sejah vlada skrajna nediscipliniranost. Zgodilo se je že, da so se na občinski seji razne skupine posvetovale kar vsaka na svoje. Župan Kraiger se ne drži demokratičnih pravil, da bi odbornikom, ki želijo spregovoriti, dal besedo. Poleg tega ima še navado, da samo on govori, ne da bi oddal predsedstvo, kot to predvideva splošni občinski red.

Vsekakor ne bi škodovalo, da bi v gališki občinski sobi zavel drug veter in da bi se bolj resno in stvarno spoprijeli s komunalnimi problemi, ki postajajo iz dneva v dan težavnejši.

Pri Št. Vidu ob Glini odkrili rimsko grobišče

Zanimivo, naravnost senzacionalno odkritje so pred nedavnim naredili pri Št. Vidu ob Glini, kjer so pri kopanju za vodovod naleteli na velike kamenite bloke in kosti. Strokovnjaki na tem področju so mnenja, da to najdišče predstavlja 2000 let staro grobišče keltskega ali rimskega izvora. Delavci so pri kopanju postali pozorni šele tedaj, ko je boger iz zemlje spravil komad v obliki angelske peruti. Takoj so ustavili delo in obvestili za to pristojne izvedence. Na žalost so že mnogo kamenitih plošč z bagerjem spravili na površje, ne da bi vedeli, da gre tu za dragocene arheološke najdbe. Dr. Piccolini od zveznega spomeniškega urada, je zaradi nekaj podobnih najdb, že prej domneval, da mora med Št. Vidom o. G. in Lembachom biti neko grobišče. Vsi sledovi kažejo, da so sedaj pri gradnji vodovoda odkrili to mesto.

Strokovnjaki so mnenja, da so to pot naredili pomembno arheološko odkritje. Seveda bazira trenutno še vse na domnevah, pri tem je še smola v tem, da je velik del grobišča pod osovjo zvezno cesto, ki pa jo seveda ne morejo razdreti in raziskati.

Po zadnjih vesteh so izkopali dele marmornatega stebra, en rimski kovanec iz 3. stoletja, lončeno črepinjo, dele okostij in nad 20 marmornatih plošč.

Cirkovče

Zopet je posegla kruta smrt med naše vrste in zahtevala svojo žrtev. Prejšnji teden je v prometni nesreči, tik pred svojo hišo v Cirkovčah, tragično izgubila svoje življenje Micka Fleis, rojena Nachbar.

Ne moremo razumeti, da vedno nasmejana Jopove Micke ni več med nami. Boleče je odjeknila vest o njeni tragični smrti, ki jo je v njenih najlepših letih iztrgala iz našega življenja. Pokojna izvira iz znane Jopove družine v Cirkovčah, poročila pa se je z Heinzem Fleisom. Z možem je živela v najlepši slogi in mu podarila štirin otroke. Za svojce je seveda hudo tudi to, da je najmlajša hčerka stara šele 10 let.

Žalujemo mu možu, otrokom in sorodnikom naše iskreno in globoko sožalje.

SPD „Vinko Poljanec“ počastilo dva svoja zaslužna člana

Preteklo nedeljo je Slovensko prosvetno društvo „Vinko Poljanec“ v Škocijanu počastilo dva svoja člana, ki imata velike zasluge, da je danes v Škocijanu še živa slovenska beseda in pesem in da so Slovenci prisotni tudi v političnem življenju občine. To sta petinosemdesetletni Miha Kačnik — Jorgrov atej, ustanovni član SPD „Vinko Poljanec“, ki je bil tudi ustanovitelj in zborovodja društvenega moškega pevskega zbora in sedemdesetletni župnik Jožef Koglek, ki je poznan zaradi njegove neomajne zvestobe do svojega naroda in ima kot tak v svojem poklicu stalne težave z našimi nasprotniki.

Predsednik SPD „Vinko Poljanec“ Miha Kačnik ni bil le vzoren prosvetni delavec, ampak je bil tudi slovenski občinski odbornik, župnik Koglek pa društvu vedno spet po-

maga, zlasti, kadar gre za prireditve, ko da na razpolago farno dvorano.

Slavljenca pa so prišli čestitat tudi drugi zastopniki slovenskih organizacij, med njimi tudi dr. Joško Tischler in slovenski odborniki občine Škocijan. Prišli pa so seveda tudi pevci domačega društva, ki so slavljenca poklonili v znak spoštovanja šopek slovenskih pesmi.

Čestitkam ki sta jih jubilarita bila deležna s strani njihovih številnih prijateljev, se pridružuje tudi uredništvo našega lista in jim želi še mnogo zdravih let.

Šentjakovski pevci gostovali v Italiji

Pred nedavnim je mladi šentjakovski mešani pevski zbor pod vodstvom Lajka Milisavljeviča imel kar dva nastopa v Italiji. Prvi je bil med našimi rajaki Korošci v Kanalski dolini in sicer v Zabnicah, drugi koncert, ki ga je organizirala Krščanska kulturna zveza pa je bil v Števerjanu pri Gorici. Oba koncerta sta dobro uspela, saj so bili v Zabnicah kot v Števerjanu poslušalci izredno zadovoljni in nav-

dušeni nad kakovostjo tega mladega pevskega zbora iz Roža.

Prvi nastop, ki ga je posredoval Lajko Milisavljevič, se je odvijal v vizorični farni dvorani v Zabnicah. Spored, ki so ga izvajali v originalnem rožanskem narečju, je pri Kanalcianih, ki govorijo bolj ziljščini podobno narečje, izzval izredno navdušenje, ki so ga nagradili z navdušenim aplavzom. Splah bi bilo potrebno, da bi bližji koroški zbori večkrat gostovali pri Kanalcianih, ki so geografsko zelo oddaljeni od svojih kulturnih središč v Trstu oziroma v Gorici. Slovence iz Kanalske doline bi prav gotovo zelo veselilo, da bi pogosteje slišali drago slovensko pesem in besedo. Da je temu res tako, prepričljivo dokazuje pristočno vzdušje, ki je vladalo po koncertu med gostitelji in gosti.

Naslednji koncert je bil v Števerjanu pri Gorici. Tudi tu so bili rožanski pevci toplo sprejeti. Podpredsednik KKZ dr. Zerzer, ki je vodil pevce v Gorico, je na kratko predstavil pevsko skupino iz Roža, ki je nato brezhibno odvila svoj spored in žela pri publiko navdušeno priznanje. Na obeh koncertih so prodajali tudi brošuro „Rožanska ljudska pesem“, ki so jo ocenili kot zelo kakovostno.

Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“ vabi na veseligr v treh dejanjih

LJUBEZENSKA ZMEŠNJAVA

v nedeljo 7. decembra 1975 ob 14.30 uri v dvorani pri Cingelcu na Trati.

Gostujejo: Igralci KUD „Tone Šifer“ iz Zabnice pri Kranju.

Režija: Silvo Ovsenk

Ljubitelji zdravega smeha in veselega razpoloženja pri srčno vabljeni!

Odbor

Izšla 2. izdaja planinskega vodnika Karavanke

Pred nedavnim je izšla Stanka Klinarja 2. izdaja planinskega vodnika Karavanke. Ob izidu prve izdaje nihče ni mislil, da bo že po štirih letih izšla druga izdaja, kar prepričljivo dokazuje, da je bilo zanimanje za ta vodič ogromno.

Pobudo za izdajo planinskega vodnika Karavanke je dala Planinska zveza Slovenije, ki je v Stanku Klinarju našla izredno požrtvovalnega zbiralca podatkov in človeka, ki se

je z dušo in telesom vrgel na to odgovorno in težavno delo.

Druga izdaja je mnogo bolj izpopolnjena, zlasti na področju plezalnih vzponov, ki so bili v prvi izdaji zelo šibko zastopani. Glede dela avtor sam pove, da mu je vrsta pomočnikov in svetovalcev ostala zvesta in da so se mu pridružili še novi na obeh straneh državne meje. Če naštejemo samo pomočnike na severni strani Karavank, potem so to — avtorjev brat inž. Zdravko Klinar, Lubo Urbajs, Resman Franci, selski župan Herman Velik, Karel Prušnik-Gašper, Štefan Koren, Joško Hutter in Terezija Hartman. Seveda so dali svoje prispevke tudi še drugi. Med temi je Joško Miklavčič iz St. Janža pri St. Jakobu, ki ima ravno na področju imenoslovja Karavank velike oz. dolgoletne izkušnje, ki so v vodiču pogosto upoštevane. Po izboru, opisu in ureditvi plezalnih vzponov ima glavno zaslugo prijatelj Slovenec dr. Hans Sattke, ki se je že sam bavil z mislijo, da bi izdal vodič, je pa sedaj najvažnejši del gradiva odstopil za objavo v tej knjigi. Sploh je razveseljivo, da je v prizadevanjih za 2. izdajo prišlo na obeh straneh meje do konstruktivnega sodelovanja ne glede na narodnost in miselnost.

Medtem ko smo Slovenci prišli do opisa severnih Karavank šele pred štirimi leti, so naši nemški sočeželani ta predel obdelali že zgodaj. Leta 1912 je Ludwig Jahne v Celovcu izdal svoj Karawankenführer, izpopolnjeno izdajo pa l. 1931. Tudi po drugi svetovni vojni zanimanje za severno območje Karavank ni prenehalo, saj se je še mnogo pi-

salo o njem. Da je bila izdaja slovenskega planinskega vodiča, ki obravnava severno območje Karavank, ravno potrebna, ni treba posebej poudarjati. Avtohtona slovenska planinska imena so sedaj zapisana, tako da se jih lahko poslužujemo in da ne pridejo v pozabo.

II. izdaja planinskega vodnika Karavanke ima 246 strani, medtem ko jih je imela prva izdaja samo 210. Iz tega je razvidno, da je vsebina II. izdaje bogatejša pa tudi pestrejša in popolnejša. Popisani so vsi pomembni plezalni vzponi, dodan je pregled možnosti turnega smučanja in izpopolnjeni so tudi zemljevidi.

Vsem koroškim Slovencem, zlasti slovenskim planincem na Koroškem priporočamo nakup te nadvse zanimive knjžice. S pomočjo planinskega vodnika Karavanke, bodo karavanski izleti še bolj zanimivi in privlačni. Avtorju Stanku Klinarju pa k drugi izdaji iz vsega srca čestitamo.

Št. Jakob v Rožu

Na zadnji seji šentjakobskega občinskega odbora je župan direktor Gressl z zadoščenjem povedal, da so v letošnji poletni sezoni v tujem prometu prekoračili „bajno številko“ 100.000 nočnin. V času od maja do vključno oktobra so v Št. Jakobu našli 105.785 nočitev, kar odvarja razveseljivemu porastu 12,6 %.

Nadalje se je župan bavil z vprašanjem cest na Talah, z nameravano gradnjo 18 stanovanjskih enot in z obnovitvijo šentjakobskega vaškega središča. Za asfaltiranje cest so znašali stroški 1,7 milijona šilingov. V programu je tudi gradnja cest na Tešnji. V ta namen so že ustanovili delovni odbor. Regulacija potoka skozi Veliko vas gre proti koncu, v Podgorjah pa je mrtvašnica že izgotovljena v surovem stanju. Tudi dela na poplavi opustošenem potoku Reka napredujejo. V strugi potoka Bivše bodo v kratkem začeli s sanacijskimi deli. Zaradi številnih poplav, se je občina odločila, da bo gasilska društva opremila s specialnimi oblačili, ki varujejo proti vodi oz. dežju. Občinski odbor je odobril vsoto 60.000 šilingov za nakup snežnega pluga. Na seji so se tudi menili o prevzemu opuščene deželne ceste na Reki, ki bo tako prešla v splošno last. Končno so uredili tudi vprašanje cen obeh vlečnic na Svatnah in to uredili tako, da bodo predšolski otroci in šolobvezna mladina uporabljali obe vlečnici zastonj.

Dobrla vas

Kakor druga leta, tako je Posojilnica Dobrla vas tudi letos v okviru „Svetovnega dneva varčevanja“ vabila svoje mlade varčevalce v dvorano Kulturnega doma nad Posojilnico, kjer je bil družabni popoldan, ki je izredno dobro uspel.

Predsednik Posojilnice Dobrla vas Štefan Sienčnik je prejšnjo nedeljo popoldne v nabičito polni dvorani pozdravil številne otroke s starši. Med drugim je v svojem govoru tudi naglasil, da je na dan varčevanja 31. oktobra okrog 200 otrok pri domači posojilnici vložilo skupno 111.000 šilingov, kar je zelo razveseljiv uspeh za posojilnico in seveda tudi za otroke, ki imajo tako priložnost, da se naučijo varčevanja. Kot naslednji govornik je bil šolski nadzornik Rudi Vouk, ki je govoril o pomenu varčevanja. Višek družabnega popoldneva pa je bil vsekakor mladinski film, ki ga je predvajal tajnik Slovenske prosvetne zveze Andrej Kokot. Film z imenom Pastirci, ki je bil posnet po istoimenski zgodbi Franceta Bevka, je pri mladih gledalcih izzval silno navdušenje, tako da je bil film najlepša nagrada za mlade varčevalce, kar so tudi dokazali z navdušenim aplavzom. Poleg tega užitka pa so mlade varčevalce še obdarili s sladkarijami. Tako je Posojilnica dostojno proslavila Svetovni dan štednje, mladim varčevalcem pa naredila veliko veselja.

Božič v Dalmaciji

Pod motom „Božič v Dalmaciji“ pripravlja Avstrijsko-jugoslovansko društvo na Koroškem 10-dnevni izlet v Primošten na jadranski dalmatinski obali.

V ceno, ki znaša 2500 šilingov, so vključeni potni stroški, 10 polnih penzionov, uporaba pokritega bazena, izlet v Sibenik in k znanim slapovom Krke ter božično in novoletno slavlje.

Prijave sprejema do 6. decembra: Österreichisch-jugoslawische Gesellschaft, Postfach 134, 9021 Klagenfurt in potovalni urad Doss/Ruttник, 9020 Klagenfurt-Celovec, Ursulinengasse 1.

VABILO

na uprizoritev drame

JEZUSOVI APOSTOLI

ki jo uprizorijo bilčovski prosvetaši

● v nedeljo 30. novembra 1975 ob 14. uri pri Schwarzlu v Pliberku prireditelj: SPD „Edinost“ v Pliberku

● v nedeljo 30. novembra 1975 ob 19.30 uri v Kulturnem domu v Dobrli vasi prireditelj: SPD „Srce“ v Dobrli vasi.

Ljubitelji odrske umetnosti prisrčno vabljeni!

Krščanska kulturna zveza v Celovcu prireja obisk operne predstave Rimskega Korsakova

BOŽIČNA NOČ

v četrtek 4. decembra 1975 ob 19.30 uri v ljubljanski operi. Avtopodjetje Sienčnik vozi iz Dobrle vasi ob 16.00 iz Celovca pa ob 16.30 uri. Prevoz in vstopnina stane 100 šil. Prijave sprejema Krščanska kulturna zveza v Celovcu, Viktringer Ring 26 (tel. 042 22 - 84 3 58) do ponedeljka 1. decembra 1975.

Ljubitelji odrske umetnosti prisrčno vabljeni!

Dom v Tinjah vabi na

SEMINAR ZA MLADE ZAKONCE

od sobote 29. novembra ob 15. uri do nedelje 30. novembra ob 13. uri. Tečaj vodita Janko Merkač in Jože Kopeinig.

Stroški: Prenočišče in oskrba šil. 120.—, prispevek za tečaj šil. 20.—

Helmutu Scharfu za šestdesetletnico

Danes praznuje koroški pesnik Helmut Scharf svoj šestdeseti rojstni dan. Rodil se je v Beljaku, sedaj pa živi v Vrbi. Ob vdoru nacizma v Avstrijo so ga takoj leta 1938 vrgli iz službe, leta 1940 pa pabnili v vojsko. Po povratku iz ujetništva so ga leta 1946 rehabilitirali in mu dali učiteljsko službo na takratnem celovškem učiteljskem.

Za pesnika Helmuta Scharfa je značilno, da se vedno prizadeva za spravo med obema narodnima skupnostima na Koroškem. V korist koroških Slovencev je v njegovih delih mnogo zapisanega. Kot vedno, tako je seveda tudi v času sramotnega pogroma na dvojezične krajevne napise ostro obsodil neodgovorno dejanje nemških nacionalistov in to tudi izpovedal v pesmi „Resna beseda rojakom“: ... „Ce pa bočete izbrisati sledi starih prebivalcev, vrzite njihove stare potne liste v ogenj, pravnite nagrobnike, izropajte pokopališča! Vadite samomor, z njim boste za zmerom oprali sramoto!“

Da, to je humanist in pesnik Helmut Scharf, kateremu ob njegovih šestdesetletnici iskreno čestitamo z željo, da bi še naprej ostal zvest svojim plemenitim načelom, ki ga tako odlikujejo.

Slovensko prosvetno društvo „Bilka“ v Bilčovsu vabi na veseloigro v treh dejanjih

LJUBEZENSKA ZMEŠNJAVA

po avtorju: Petrovič-Ovsenk ki bo v soboto 6. decembra 1975 ob 20. uri pri Miklavžu v Bilčovsu.

Gostujejo: Igralci KUD „Tone Sifrer“ iz Zabnice pri Kranju.

Režija: Silvo Ovsenk

Ljubitelji odrske umetnosti in zdravega humorja prisrčno vabljeni!

JOŽE KROFLIČ

3

Skozi smrt v življenje

Vrata so se odprla. Zvonko je pogledal okrog in videl, da je bilo v veži, v kuhinji, v sobah pač približno tako, kot je bilo takrat, ko je zapustil svoje drage. Onemel je za trenutek in gledal. Ni razumel, zakaj ni naproti matere, ki ga je vedno takoj slišala. Zakaj je nekdo ni? In oče in sestre — saj so vsi prihitali k njemu, če se je vrnil po daljšem času domov! Poltiho je vprašal:

„Kje je mati, kje je oče in sestre?“

„Ne poznam očeta, ne matere, ne sestre, ne vem, kje so!“ je odgovoril novi stanovalec. „Mogoče so bili izseljeni?“

Zvonko je obstal, kakor bi okamenel.

„Izseljeni... Iz-se-lje-ni,“ je sam vase zamrmral in nato glasno dodal: „To je naš dom, naša hiša.“

„Mi ni nič mar,“ je odvrnil gospodar in porinil Zvonka skozi vrata.

Zvonko je preklel novi nemški red in odšel k sosedovim.

„Oče, mati in sestre so nekje v Srbiji,“ je povedala sosedka. „Izgnali so jih in vse zaplenili. V vaši hiši stanuje sedaj gestapovec, ki je prevzel vse imetje.“

„Posvetim mu! Prekletu mu posvetim! Na naših posteljah, v naši hiši se ne bodo šopirili!“

Mineval je teden za tednom. Zvonko ni dobil takoj dela. Bil je brez vsega. Niti preobleči se ni mogel, gestapovec pa je nosil njegove srajce, njegove obleke. Dobri ljudje so mu dajali hrano, prenočeval je zdaj tu, zdaj tam. Strašno ga je gnalo, kje so starši in sestre. Ni

mogel nič natančnega zvedeti. Trudil se je, hodil po raznih uradih, a zaman. Bil je siromak, brez dela, brez doma, brez staršev.

Neke noči je zatulila požarna sirena. Iz Veržejeve strehe je sikal visok plamen in ostrešje je pokalo. Okrog goreče bajte so kričali ljudje. Policija je priganjala h gašenju, toda ognja ni bilo mogoče pogasiti. Kmalu se je ostrešje sesulo in pokopalo vse imetje pod seboj.

Zvonko je od daleč gledal in strmел. Bal se je, da bi gasilci ognja ne pogasili. Hrušč ostrešja ga je spet zdramil. Veselo se je zasmejal in mrmral:

„Ne starši, ne sestre, ne jaz nimamo strehe — tudi ti, gestapovec, je ne boš imel!“ Obrnil se je in odšel v vas. Gestapovci so ga že iskali. Mirno je stegnil roke, ko so mu natakneli lisice. Gestapovec iz rodne hiše jih je s posebnim užitkom privijal na roki. Kri je škropila tla — rodna tla.

Zvonka so grozno mučili. Pri zasliševanju se je krepko držal in jih zmerjal v obraz, da so barbari, propalice, podleži, bojazljivci...

„No, ti si bojazljivec. Zakaj sam ne poveš, da si požgal hišo, ki je državna last. To je sabotaza. Zaslužiš smrtno kazen!“

Zvonko se je smejal.

„Ne priznam, da sem zažgal državno lasi. Priznam, da sem zažgal materin in očetov dom, dom mojih sester in svoj dom. Če ne smem svojih dobrin uživati, je bolje, da jih uničim. Sovražniku ne bom dovolil, da bi očetove in materine žulje!“

Tresk, tresk, je zaropotalo po Zvonkovem telesu.

Gestapovec, ki je izgubil pri požaru vse Veržejevo imetje, je bil besen. Rjovel je in besnel. Vsa mučilna sredstva je že izrabil in še je iskal in iskal nove pripomočke.

Nenadoma se je ustavil pred Zvonkom in mu zarezal v obraz.

„Ti si s plamenom uničil moje imetje, jaz bom s plamenom uničil tvoje oči. Ne boš več videl očeta in matere in sester, ne več svoje grude, ne boš mogel videti svojega požganega doma. Uničil ti bom oči in vse življenje boš gledal v temi le — mene!“

Odpeljal je fanta, težko vkleknjenega, v zloglasno poslopje Pred grofijo hišna številka tri. Tam ga je posadil na poseben stol in mu zaprl glavo v nekaj okvir, kakor bi vpregel vola v jarem. Glave mučenec ni mogel nikamor premakniti. Rabelj je zavrtel nato električno stikalo in v oči je Zvonku posvetila tritisočvoltna žarnica. Stisnil je trepalnice, toda luč je žgala skozi kožo, žrla je zdravo oko, počasi prvo, drugo —. Zvonko je preživljal strašne muke. Čez dolgo časa so ga odpeljali v temno celico Starega piskra, kjer je neznošno trpel. Drugi dan je moral spet v mučilnico pred žarnico, nato spet v temnico. Dan za dnem je zgubljal vid, prvotno je videl le še obrise ljudi in predmetov, vse je bilo nekam daljno, megleno, kakor spomin — končno ni videl ničesar več.

Oslepel je popolnoma.

OBUPANEC

Bilo je toplo popoldne. Veter je včasih potegnil in dvignil valove prahu po obširnem zbornem mestu dachauskega taborišča. Tam daleč je bilo videti visoke monakovske gore, ki so vedno pokrite s snegom, in razločilo se je mesto Monakovo, zadimljeno in na dolgo potegnjeno ob vznožju gora.

Taboriščni policajji so žvižgali na piščali in vpili, da morajo vsi priporniki nastopiti. Od vseh barak so se vile dolge deseterostopne kače. Sivomodro barvaste cebre so

Pravljica o Postojnski jami

Pred davnimi, davnimi časi je v Postojnski jami živel rod palčkov s svojim kraljem. Vendar ta kralj ni bil pravičen, njegovih kazni in spletk so se bali vsi jamski prebivalci. Nekoč mu je palček Vseved oporekal in kralj se mu je sklenil maščevati. Poklical je hudobno vilo Vrba in ji ukazal, naj palčka spremeni v kamen. Vila je to z veseljem storila, obdala ga je celo z bleščajočo sigo, da je bil ubogi palček videti kot pravi kapnik.

Rod palčkov se je že davno odselil v druge kraje, le začarani Vseved je še ostal v jami. Vendar mu sredi večne teme ni bilo nikoli dolgčas. V jami je našel nove prijatelje: petelina, zavese, mater z otrokom, pravega medveda in na stotine kapnikov. Včasih so vsi molčali, toda največkrat je bilo v skrivnostnem podzemlju vse živo. Kapniki so se preekali med seboj kot papige. Človeške ribice so zarotniško stiz-

zasmilil, prišli so bliže k njemu, palček mu je obrisal solze in ga prijazno vprašal:

„Kdo si ti? Le kako si mogel stopiti tako nenadoma med nas?“

Mali deček ga je hvaležno pogledal, začudeno se je ozrl še po drugi družini in spregovoril: „Ime mi je Dušan. Zašel sem. Nikoli več ne bom videl svoje mame, očeta, bratov in svojega psička. Tu bom umrl in nihče ne bo vedel zame.“

Znova je zajokal. Krokodil je tudi začel pretakati solze, čeprav je pozabil, da se lahko stali. Spogledovali so se med seboj, dokler ni palček vzkliknil:

„Bratci in sestrice, pomagajmo mu! Rešimo ga! Najdimo izhod in Dušan se bo lahko vrnil k svojim dragim.“

Vsi so veselo zaplesali in sklenili, da gredo takoj na pot. Med potjo mu je palček povedal zgodbo o kralju, palčkih in hudobni vili. Fantek je vprašal mater, ki je držala svojega otroka v naročju: „Kaj je bilo s teboj, uboga mamica?“ Mati mu je odgovorila: „S sinkom sva nabirala rože na trati. Nenadoma je privihrala vila — Vrba in naju za kazni, ker sva hodila po njeni trati, spremenila v kapnika.“ Dušan se je obrnil k petelinčku: „Je tudi tebe začarala vtila?“ Petelin zakikirika: „Tudi, tudi mene. Prezgodaj sem jo zbudil, ujezila se je in sedaj kot kapnik ne morem več tako lepo peti.“

Fantiček je še spraševal, a ne več o tako

žalostnih rečeh, tako so govorili, se prerekali, smejali in palček je obljubil, da res ni več daleč do izhoda.

Nenadoma je skočila prednje črna prikažen; jamski prebivalci so prestrašeno kriknili: „Vila, Vrba!“ Vseh se je polastila groza in kmalu bi jo ucvrli nazaj, če jih ne bi Vrba zadržala. Surovo je odrinila palčka in zagledala Dušana. „Tudi njega bom spremenila v kapnik. Hahaha!“ Že je dvignila svojo palčico — a tedaj je nastal strašen ropot, prah se je dvignil in nihče ni mogel ničesar razločiti. Ko so si opomogli od nenadnega ropota, je palček vzkliknil: „Kapnik se je utrgal in pokopal vilo pod sabo.“ Vsi so zarajali okrog kapnika, pod katerim je ostalo le še nekaj črnega prahu — ostank hudobne vile.

Ko se je veselje poleglo, so odšli dalje. Niso hodili dolgo, ko so zagledali veliko odprtino. Močno se je zableščalo, začutili so tople sončne žarke. Vsi so radostno vzkliknili, le palček je žalostno dejal: „Rešen si, Dušan. Mi se moramo vrniti v podzemlje. Ne pozabi nas in še kdaj se vrni!“ Že ga ni bilo več. Tudi drugi so izgubili v neznane črne dvorane. Dušan se je hitro odpravil domov, kjer je zavladalo veliko veselje, saj so ga že imeli za mrtvega. Tudi prebivalci jame so se veselili, ker so vrnil dečka svetu in hudobna vila jih ne bo več nadlegovala.

Palček, Zavesa, Petelin, Krokodil... še danes stojijo v Postojnski jami. Če vas bo pot zanesla v notranjost jame, si jih kar ogledajte, predvsem palčka. Okrog vratu ima drobno, rdečo pentljo. Če ga boste obiskali ponoči, vam bo rad pripovedoval o Dušanu.

Zimska bajka

Zima bo, je vzdihnila zaskrbnjeno hiša sredi polja.

Zima je, je zašepetala bilka na travniku, tesno zvila svoje lističe in otrsela z njih ledeno kapljo, ki jo je zjutraj megla pozabila.

Zimo čutim, je pomigal z uhlji zajček in si nataknil bel zimski kožušček.

Zima je v zraku, je potožila ptica in z dolgimi krili rezala ostril hlad.

Zima je v gozdu, vsak dan je bližja, vsak dan bolj mrzla, vsak dan bolj trda, so stokala drevesa in zibala svoja debela v hladnem vetru ter stresala poslednje cekine z vej.

Marija Vogelnikova

kale glavice, vedno so imele polne jezičke čenč iz podzemlja. Palčka so vsi spoštovali, saj je bil najmodrejši med njimi, vsi so radi poslušali zgodbe iz starih časov. Čas jim je mirno potekal.

Toda nekega dne je njihovo samoto zmotil ljudec, ki se je na vsem lepem znašel med njimi. Majhen deček je zašel v jamo. Prebivalci podzemlja so se razbežali od strahu. V jami je bilo tiho, tiho, le dečkov jok je odmeval od visokih sten. Vsem se je

Že od daleč si lahko videl majhno hišico na hriščku, ki se je kopala v soncu. Vzbujala je vtis, kot da v njej ni življenja. Toda, če si prišel bliže, si slišal glasno kričanje otroka. Bilo jih je pet in ko je prišel tujec, so se prestrašeni stisnili k materi in iskali zavetje. Bili so vajeni samote; le kdaj pa kdaj je šel tod mimo človek. Tudi očeta niso imeli. Bili so še premajhni, da bi se ga spominjali. Zgodaj je umrl. Nekega zimskega večera, ko se je pijan vračal domov, je utonil v vodnjaku sredi gozda. Nihče ni vedel, kako je prišel tja, saj je bila pot daleč stran od usodnega mesta.

Najstarejša med otroki je bila Francka. Hodila je v sedmi razred in trdo delala. Zgodaj je spoznala, kaj je življenje, kaj je boj

za kruh. Le malokdaj je na njenih ustnicah zaigral nasmeh. Njeno srce je bilo staro, polno bridkih izkušenj. Nekega dne ji je sošolka dejala: „Sramuj se svojega očeta! Pijanec je bil, pokvarje-

je to zabrusila? Želela si je, da bi umrla.“

Na hišnem pragu je zagledala mamo. Bila je sključena, z žuljavimi rokami, obraz pa so ji pokrivalo drobne gube. Francko je

bolj kalne, dokler se ni začela krčevito jokati. Ne, tega Francka ni mogla več gledati. Stekla je proč, stran od tod. Ves popoldne je taval po gozdu, želela si je smrti. Proti večeru se je vrnila domov. Bila je mesečina in na klopi je zagledala sključeno postavo svoje matere.

Ne, v tem trenutku je nihče ne bi mogel zadržati. Pokleknila je pred mater in ji dejala s prošnim glasom: „Mati odpusti!“ Solze so ji zalile oči. Mati je dvignila sklonjeno glavo in jo nekaj časa začudeno gledala, potem pa se je rahlo nasmehnila. Imela je rdeče obrobljene oči in še bolj zganjen obraz. Z žuljavo roko je pobožala Francko po laseh. Odpustila ji je, ostalo pa ji je ranjeno srce.

Ranjeno srce

neč!“ Francka jo je nekaj časa gledala z velikimi, žalostnimi in prosečimi očmi, potem pa se je umaknila. Po samotni poti je stopala proti domu; po licih so ji tekle solze. Zakaj ji ni sošolka rajše pljunila v obraz, kot pa da ji

v tem trenutku obšel čuden občutek. Hotela je prizadeti nekoga, kot je sošolka njo. Stopila je pred mamo in zakričala: „Ti si kriva očetove smrti, njegovega žalostnega konca! Ne maram te več!“

Mati jo je nekaj časa začudeno gledala, njene oči so postajale vse

valovile kot morje, enakomerni udarci s coklami in vmes štelje blokovnih vodij pa je bilo podobno, kakor da vozijo davni sužnji težko galeje — po suhem. Kar tekmovali so blokači, kateri izmed njih bo prevpil s šteljem svojega tovariša.

„Ena, dve, ena, dve... leva, leva, leva,“ se je odbijalo od sten.

Taboriščna policija je zastražila vse dohode in izhode barak in taboriščnih ulic. Esesovci so se zagnali v barake in preiskali so vse kote, postelje in tla pod njimi. Kajti vedeli so, da se pri popoldanskem zboru, ko je mnogo ljudi na delu, lahko tu in tam tudi kdo skriva in ga ne morejo spraviti na transport. Tudi pisarji barak so bili zaščiteni svojih ljubljencev, ki jih esesovci niso mogli dobiti na spregled. Uboga rajja pa je morala v tovarne, rudnike, kanale, ceste, železnice — v smrt.

Gorje tistemu, ki so ga zalotili esesovci v skrivališču. Odšel je po navadi krvav in zbičan na oni svet.

Na taboriščnem zbornem mestu je stala skupina civilistov, nemških inženirjev, katere so spremljali esesovski oficirji in pisarji taboriščne borze dela.

Pregledovali so čelo za čelo, zbirali, nekateri strokovnjake, nekateri navadne težake, nekateri pa pobrali kar vse vprek. No, za težake ni bilo kaj pregledav. Vsi profesorji, juristi, učitelji, uradniki — izobraženci — so bili dobri za težake.

Sejem je bil živ — a ne kaj posebnega. Saj človeka niti zaznamovali niso, niti ga niso vprašali po imenu, ne po poklicu, prepisali so z njegovih prsi le številko in mož je bil v nekaj urah pripravljen za na pot.

Nemški inženirji pa za ta transport niso hoteli Jugoslovancev. Saj so toliko slišali o njih in so se jih bali.

Ko so „kupci“ odšli, so odšli priporniki spet v svoje barake.

Nekega češkega profesorja so tudi odbrali. A bil je bolehen, jetika ga je mučila, v zaporu in taborišču je preživel že nekaj let. Namesto v bolnico so ga poslali v tovarno za strupene pline. Saj je malokdo zvedel, kam bo moral oditi, kam bo odšel transport, toda Čeh je imel v uradu za delo znanca, ki so mu povedali, da je dodeljen v komando X.

„Ne,“ je dejal. „Ne pojdem, raje poginem!“

Noč ni bila svetla in tudi deževalo ni. Le megla je iz dachauskih močvirij silila v barake. Kraj, kjer stoji dachausko taborišče, je bil eno samo močvirje. Politični priporniki so spremenili zemljo v plodno in zgradili taborišče zase in za tisoče in tisoče drugih trpinov. Pri tem delu je pomrlo in bilo pobitih mnogo sužnjev. Pokopali so jih kar v močvirjate jame in jih sproti zagrebili.

Češki profesor ni mogel spati. Hodil je po sobi in si nekaj godel. Tovariši ga niso motili. Saj mož je bil od vsega početka zaprt sam vase in je redko spregovoril. Najraje je bral in tu in tam poprosil koga za cigareto. Največkrat se še zahvalil ni zanj.

Nocoj pa mu tudi cigareta ni dišala. Ni ne kadil ne spal, hodil je v sami srajci in spodnjih hlačah in še kar godel.

„Ali se mu je zmešalo?“ je vprašal nekdo tovariša.

„Čuden je res, čuden!“

Toda — utrujeni priporniki so zaspali.

Okrog dveh ponoči je bila „uzbuna“. Strojnice so začele delati ob nevtralnimi con in vrvež je bil po stražni cesti. Priporniki niso smeli ponoči iz barak, radovedni so morali čakati do jutra.

Ob štirih zjutraj, ko so priporniki morali biti že na nogah in se pripraviti na težko delo, so zvedeli, da je to noč končal svoje življenje ob visoki napetosti dachauskega taborišča češki profesor.

Prva snežinka

*Tiho dež rosi z neba,
zadnji pada list z drevesa.
V polju se kadi megla,
bribe skrila je zavesa.*

*V molk zapredena je vas,
vrana dviga se brez krika.
S severa že diha mrz.
V lužah cesta se svetlika.*

*V hipu, glej, zdrsi z neba
kot srebro snežinka bela.
Prva je in, ko bo tla
poljubila, bo splahnela.*

*Ali jutri polje, gozd
bela bosta v novem krasu.
Svetla jutri bo radost
svet objela v zimskem času.*

Fran Roš

Se mrtvemu trpinu je esesovec s stražnega stolpa pogljal nekaj izstrelkov v zogleno telo. Tovariši so odšli v tovarno za strupene pline brez njega.

GROZOTE STAREGA PISKRA

Bližala se je temna noč, ko so Kovačevega Jožeta zaprli.

Ugrabili so ga bili pri delu v tovarni in ga odpeljali ob močnem spremstvu gestapovcev z avtom do Starega piskra. Stari pisker je staro zanemarjeno poslopje, ki ga pozna kot kraj prekletstva vsa celjska kotlina. Jože je imel več narodnih „grehov“, medpotoma je premišljeval, zaradi katerega ga bodo gnjavili. No, gestapovci so ga pustili med vožnjo pri miru pozno zvečer so ga predali v tistem prekletem kraju dežurnemu uradniku. Ta mu je najprej preobrnil žep, mu pobral razne reči. Le robec in glavnik je smel Jože vzeti s seboj.

Odpeljali so ga v celico številka sedem in osemdeset. Spremljajoči stražnik je prižgal luč v luknji in ga brnil s škornjem, da se je kar opotekel.

„Pohiti in skobacaj se na slamo! Saj še tega ležišča ne zaslužiš, pes slovenski! V nekaj minutah bo tema!“ Stražnika je jezilo, ker se je moral ponoči ukvarjati z Jožetom. Raje bi bil dremal v svoji pazniški sobi.

„Hm, ti vrage ne poznajo šale!“ je menil Jože. Ko si je ogledoval celico, je zapazil na tleh v kotu človeka. Pokrit je bil z odejami, z nekakimi cunjami.

„Ha-ha-ha!“ se je zasmel v kotu ležeči človek. „Ne poznajo šale, ne poznajo!“ Nekaj si je še mrmral, potem je vstal.

(Nadaljevanje v prihodnji številki)

Skušnja

Za dobro voljo

„Kajne očka, da nihče ne sme biti kaznovan za tisto, kar sploh ni naredil?“ vpraša sin.

Oče: „Seveda, da ne, Janko.“

Sin: „No vidiš, ampak mene je učitelj kaznoval zato, ker nisem napisal domače naloge!“

Gospodar je bil bolan. Ker je bil skregan s sosedom, ga je poklical in prosil, naj mu odpusti. Sosed je prišel, mu res segel v roke in rekel:

„Prav! Odpustim ti, ker si bolan. Toda če ozdraviš, to ne velja!“

— Moj pes je tako inteligenten, da malo takih. Pomisli, kadar srečam prijatelja, ki se piše Zajec, moj Pipi vedno zabevska nanj.

— To še nič ni. Moj Floki je še bolj dosleden. Imam prijatelja, ki se piše Vogal in kadar se srečava, moj pes vedno ob njem nogo dvigne.

Janko je bil s starši na morju in se je v začetku držal mamice. Pozneje pa se je opogumil in vprašal:

„Mamica, se grem lahko kopat?“

Mamica ni bila ravno dobre volje, pa je odgovorila:

„Pojdi, ampak če utoneš, mi ne pridi več pred oči!“

— Danes imam čisto prazno glavo.

— Blagor ti!

— Blagor, zakaj neki?

— S prazno glavo je lahko hoditi okoli, s prazno denarnico, kot je moja, pa ne.

Zvečer se očka in Mihec igrata z električnim vlakom in je ropotanja na pretek. Nenadoma zabrni telefon. Mamica skoči k slušalki.

„Kdo je bil?“ vpraša očka.

„V spodnjem nadstropju so želeli vedeti, kdaj odpelje zadnji vlak!“

Milka ni bila še nikoli v zlatarski trgovini. Nešteto se je iz šole grede ustavljala pred dragotinarsko izložbo, polno razkošnega okrasja iz žlahtnih kovin, katerih blesk jo je tako prijetno vabil in ji vzbujal željo, da bi mogla tudi sama nositi tak nakit. Mater je prosila zdaj za zlat prstan ali uhan, zdaj spet za uro ali verižico, kar pa je ostalo samo pri želji, kajti skromni zaslužek ni zadostoval niti za najnujnejše življenjske potrebe.

Tako je mati potolažila Milko, da bo vse to že še imela, kadar bo odrasla in bo sama zaslužila. Dekletu pa so se sanje bodočnosti spremenile v skrito bolečino manjvrednosti, kajti njene prijateljice so že nosile prstane in verižice, čeprav so bile njenih let.

Priložnost, ogledati si od blizu tudi prostor za izložbenim oknom zlatarske trgovine, se je Milki vendar že ponudila, ko jo je teta, ki je prišla na obisk, naprosila, naj gre namesto nje po verižico, katero je dala v popravilo. Milko veselo je bilo nepopisno. Zdelo se ji je prijetno ogledovati natančno predmete, razstavljene v trgovini: krog in krog po stenah so visele ure vseh oblik in velikosti, ki so s svojim tik-takanjem tako prijetno vznemirjale človeka. V velikih omarah so se svetlele srebrne posode in čaše, pod steklom dolge mizne omare, ki je delila trgovino, pa je bilo razvrščeno zlato okrasje, v katerem so sijali žlahtni kamni; prečudovit je bil pogled nanje.

Milka je ob pogledu na vse to bogastvo kar pozabila, po kaj je pravzaprav prišla v trgovino. V domišljiji si je pomerjala dragotine, zlasti pa prstane z blestečimi kamni: zdaj ji je pogled obstal na onem z velikim rubinom, rdečim kot svetla kaplja krvi, zdaj spet na tem z ovalnim akvamarinom, ki se je svetlikal v barvi nebesne modrine bolj od njenih otroško poželjivih oči. Čisto je bila zatopljena v tolikšno razkošje bleska in barv. Z roko je božala steklo in prav gotovo bi njena roka segla po prstanih, če je ne bi prav to steklo oviralo. Pravzaprav jo je ta misel že zagrabila, kajti nič več ni videla v steklu svojega suhljatega in bledega obraza obdanega z zlatim nakitom; zdelo se je že sama pri sebi odrasla, imenitno nališana z zlatimi prstani na rokah ter biseri okrog vratu, kakršne je večkrat srečala na ulici.

Zdajci jo je povsem zmedlo vprašanje trgovca, kaj želi. V zadregi je iskala listek o popravilu verižice, ki ga je končno našla: tiščala ga je vsega zmečkanega v prepoteni pesti. Zlatar je nekaj godrnjal zaradi tega listka, nato pa začel iskati v predalu, kjer je imel v papirnatih vrečicah shranjena že izvršena popravila.

Nedaleč od Milkine roke je stala odprta šatulja, prevlečena s temno-modrim baržunom. V njej so bili razvrščeni prstani z velikimi briljanti, ki so goreli kot mačje oči. Ni poznala vrednosti kamnov, le čudila se je lesketanju in spreminjanju barv, ki so jih izžarevali.

Milka je prevzeta gledala to razkošje, ki ji je mamilo poželenje. Tresoča se roka se je čisto približala šatulji, se v zavesti temne krivde zdrznila, odmaknila. Toda skušnjava je bila prevelika. Ko se je trgovec obrnil od predala, iz katerega je bil potegnil vrečico s popravljenimi verižico, je Milka že tiščala v roki hladni obroček s svetlim, presvetlim kamnom. Obšel jo je občutek greha, ki ga je zatrla, češ, zdaj ni več poti nazaj. Komaj je mogla plačati po-

pravilo, tako se ji je naenkrat mudilo iz trgovine.

Zunaj se ji je razburjenje za trenutek poleglo, le rahlo je drhtela po vsem telesu v sladki zavesti, da ima v posesti prstan, prstan, s pravim svetlim kamnom, kakršnega si je vedno želela. V samotni ulici si bo na prst nataknila zlat obroček, da je ne bo nihče motil v tihem sreči. Toda... kaj je to? Korak ji ni bil več prožen, v nogah je občutila čudno težo, ki ji je branila hitro stopati. Vso jo je zajel preplah, ki jo je prignal v mračno vežo. Šele tu, v nezadostnem odsevu luči s ceste si je upala odpreti dlan, na kateri se je motno bleščal dragoceni prstan, čigar obliko je komaj mogla zaznati. Užitek, da sme ta prstan po mili volji natikati na svoje drhteče prste, pa je bil kratek. Naenkrat so se odprla vežna vrata: s ceste je vstopila neka ženska, ki je začudeno pogledala preplašeno deklico. V Milki se je zganila čudna tesnoba; občutek strahu se je zdajci umaknil drugi, težki zavesti: da je kradla! Tatica! Grda beseda se ji je zarila v glavo in ji bičala vest.

Hitro si je snela prstan s prsta in planila iz veže, ne da bi se ozrla na žensko, ki je strmela za njo. Le kako bi mogla še pogledati človeku v obraz! Hitela je in se zaletavala v ljudi, ki so mirno stopali po cesti za svojimi opravki. Vmes se je ozirala, kajti zdelo se ji je, da jo nekdo kliče. Bil je pa samo glas vesti, ki ji je prišepetaval: „Tatica, tatica!“ Odmev korakov, ki jih je zaslišala za seboj, so ji budili strah, da jo zasledujejo. Notranji nemir se je povečaval od minute do minute; zdelo se ji je, da jo mimoidoči neprijazno in sumljivo pogledujejo, kakor da bi slutili njen greh. Ko pa je na križišču zagledala policajca, je bila mera strahu polna. Obstala je kot pribita, čeprav bi se prav zdaj najraje znašla nekje daleč, daleč. Zona jo je oblivala in vročična rdečica ji je šinila v lica. Ali ni oko policajca započilo svoj pogled vanjo? Da, prav njo prebada in stra-

šen prezir in strogost vejeta iz njega. Vse ve, z obraza ji bere, da je kradla! O grozal! Ko bi se mogla vdreti v zemljo!

Na nasprotni strani križišča je privozil avto. Policaj se je obrnil v tisto smer in pokazal vozniku prsto pot. Ko se je njegova postava spet okrenila, se je Milki zazdelo, zdaj, zdaj gre ponjo! V domišljiji ji je postava policajca rasla in se ji vedno

bolj bližala. Z zadnjimi močmi se je zasuknila in stekla proč, se zaletela v nekega moškega, potem spet v starejšo žensko, ki jo je malone podrla. Ustavila se je šele vsa zasopla na samotnem kraju ob reki.

Naslonila se je na ograjo vsa brez moči; noge so se ji šibile, srce ji je sunkovito udarjalo in ji dušče stiskalo mlade prsi. Senca ji je hotela razgnati kri, ki ji je zalila glavo. Naenkrat se je počutila tako samo, zapuščeno. Sončni dan ji je zatemnila žalost, ki jo je vso prevevala.

Umazana reka pod njo se je pretakala skozi strugo, polno gostih pen, ki so plesaje skakale po površju. Hlad, ki je puhtel iz rjavkasto-zelene vode, ji je dobro del in jo privlačil.

„Če bi me zagnila ta hladna voda, bi bila pomirjena za vedno,“ je pomislila v trenutku, ko se je počutila tako sama in zapuščena. Zaželela si je družbe kogar koli. Četudi bi se ji približal policaj in bi jo odpeljal v zapor: sledila bi mu krotka in vdana, samo da bi čutila ob sebi človeka.

Odprla je krčevito stisnjeno pest. Pogled na prstan, ki je blestel na dlani, jo je zapekel v dno duše. Spet se je spomnila tatvine, ki jo je mučila in preganjala.

Zdajci se je nečesa domislila. Odrešilen nasmeh se ji je prikradel na tanke, stisnjene ustnice. Prav gotovo ji bo odleglo, če bo to storila. Niti sekunde ni mogla več trpeti v svoji roki ukradenega prstana. Približala se je vodi in ga vrgla vanjo. Majhen kolobarček se je zarisal na vodni gladini, nekaj svetlih kapljic se je dvignilo in oškropilo vodni krog in zlati obroček se je potopil v globino.

Milka ni več videla, kako se je voda poigrala z dragocenim darom. Stekla je navzgor, se oprjela ograje in se oddahnila, kot bi se ji odvalil težek kamen od srca. Bila je kakor prerrojena, odkar se je rešila ukradenega predmeta.

Zapihal je hladni vetrič, ji pobozal obraz in se poigraval z njenimi lasmi. Godilo ji je, kot bi njegov dotik zmanjševal in blažil občutek krivde.

Šla je domov pomirjena, samo grd spomin ji je še ostal v duši...

DOMISLICE

- Ljubezen se zdi, da je sladka in ljubka, pa je divjaška in nesramna.
- Pohištvo, to so izdelki, ki podpirajo človeško telo v različnih položajih.
- Veliko je ljudi na svetu, ki gledajo, ne da bi pri tem kaj videli.
- Civilizacija je nova razvrstitev predsodkov.
- Pravijo, da nas je žena izgnala iz raja; toda priznajmo, da je napravila bivanje na zemlji zelo prijetno.
- Otroci so majhne vezi, ki ohranjajo zakon s tem, da preveč zaposlujejo starše, da bi se le-ti utegnili prepirati.
- Ljubezen je hrepenenje, ki je v nas globoko vrojeno.
- Diplomacija je umetnost, da udarite z nogo, ne da bi komu stopili na prste.
- Ljubezen je naselbina nas samih, ki jo hočemo imeti v srcu tistega, ki smo si ga izbrali.
- Dobro srce velja več kot lep obraz.
- Ljubezen pomeni nenehno medsebojno zaupanje dveh ljudi.
- Dobra tajnica je strojepiska, ki mora misliti kot možki, se vesti kot dama in delati kot konj.
- Ženska duša je celo za same ženske skrivnost.
- Kakorkoli velike črke bodo na paroli, jih nepismeni ne bodo mogli prebrati.
- Na begu si je človek sam sebi napoti.
- Premagancl nimajo prijateljev.

ANDRE MAUROIS

Hiša

Pred petimi leti, je pripovedovala, ko sem bila tako zelo bolna, so se mi vsako noč prikazovale iste sanje. Znašla sem se sredi polj in v daljavi videla hišo: belo, nizko in dolgo, obraslo z lipami. Levo od hiše je bila majhna dolina, obrobjena z jagredmi ije prijetno kvarila celovitost okolice. Vrhovi jagred, ki so se videli že od daleč, so se vili nad krošnjami lip.

V teh sanjah me je vlekle proti hiši. Na vhodu so bila vrata, belo obarvana. Dalje je vodila vijugava pot, obrobjena z drevjem, pod katerim je cvetelo spomladansko cvetje — regrat in kamilice, ki bi takoj ovenele, brž ko bi jih utrgala. Steza se je končala nekaj korakov pred hišo.

Pred stavbo je bil razsežen travnik, posejan s spominčicami in nekimi belim ter rdečkastim cvetjem, kar je v travnatem zelenju zbuvalo prijeten vti. Hiša je bila iz belega kamna. Nekaj nizkih stopnic ije vodilo do vhodnih vrat iz težke hrastovine, okovanih s kovanim železom. Tako sem si želela vstopiti v hišo, a nihče ni odgovoril na moje trkanje. Zelo sem bila razočarana. Zvonila sem, vpila — in tedaj sem se zbudila.

Te sanje sem sanjala noč za nočjo, mesec za mesecem, s tako natančnostjo in doslednostjo, da sem bila prepričana, kako sem morala ta gradič zreti že v zgodnjem otroštvu. Sanje so postale prava mora. Nekega poletja, ko sem se naučila voziti, sem si kupila majhen citroenov voz in se napotila po Franciji, da bi našla hišo svojih sanj. Ne bom vam popisovala podrobnosti tega potovanja. Prekrižarila sem Normandijo, Touraino, Poitou, a brez uspeha. Oktobra sem se vrnila v Pariz. Še naprej sem sanjala belo hišo.

Zadnje poletje sem začela raziskovati pariško okolico. Nekega dne, blizu Orleansa, sem naenkrat

začutila prijetno ščemenje tistega prijetnega občutka, ki nas obide, kadar prepoznamo po dolgi ločitvi osebe ali kraje, ki smo jih nekoč ljubili. Opažila sem vrhove jagred, ki so se vili nad krošnjami lip in sem pod njimi slutila hišo.

Spoznala sem, da sem našla grad svojih sanj. Pripeljala sem se do belega vhoda. Tu je bila steza, vijugava pot, po kateri sem v sanjah tolikokrat hodila. Prišla sem do travnika, posutega s spominčicami, belim in rdečkastim cvetjem. Pred menoj so bila težka hrastova vrata, okovana z železom. Pozvonila sem in umirala od bojazni, da mi ne bo nihče odprl. Toda prav isti hip sem zgledala visokega, starega moža v črnem suknjiču. Zdelo se mi je, da me ocenjuje s pogledom.

„Oprostite, da vas vznemirjam. Vem, da bo prošnja čudna... Ne poznam lastnika hiše, prosila pa bi, če lahko vstopim.“

„Gradič je naprodaj, gospa,“ ije odgovoril starec.

„Tu sem, da ga razkazujem morebitnim kupcem.“

„Naprodaj ije?“ Srce mi je razbijalo od nepričakovane sreče. „Kaj lastniki ne žele stanovati v tako lepi hiši?“

„Živel! so tukaj, gospa, pa so se odločili, da jo prodajo, ker ije začarana... ne bi vam smel tega povedati.“

„Zakleta?“ sem se nasmejala. „Kaj ljudje še verjamejo v duhove?“

„Tudi sam nisem verjel, gospa,“ ije resno odvrnil starec v črnem suknjiču, „vse dokler se nisem prepričal z lastnimi očmi.“

„Ni neverjetna, na žalost. Nekega poletja, noč za nočjo, se ije na stezi prikazala neka ženska. Nabitrala ije cvetje pod lipami in razbijala po vratih. Pravim vam, ta hiša ije zakleta!“

SPORTNI VESTNIK

MINI SPENT V LJUBLJANI

Ljubljanska hala Tivoli je pretekli teden imela v gosteh najboljšje namiznoteniške igralce sveta. Na 21. mednarodnem prvenstvu Jugoslavije, imenovanem MINI SPENT, se je zbralo okoli 150 igralcev iz 16 držav s štirih kontinentov, da ob počastitvi 30-letnice osvoboditve in deseti obletnici svetovnega prvenstva v namiznem tenisu (SPENT), ki je bilo tedaj v hali Tivoli, iz svoje vrste izberejo mednarodnega jugoslovanskega mojstra. Deset tisoč gledalcev svojega prihoda ni obžalovalo, saj so znani umetniki s celuloidno žgigo, kot so Kitajci, Švedi in ne nazadnje domačini, prikazali atraktivne igre.

Namiznoteniško prvenstvo je prineslo največ uspeha reprezentancama iz Kitajske in Jugoslavije, pa tudi Francija ni ostala brez prvega mesta. Izmed sedmih zmag so Kitajci odnesli kar štiri, štiri druga mesta in tri tretja. Jugoslovanski namiznoteniški igralci so poleg dveh zlatih kolajn osvojili še eno srebrno in pet bronastih. Najdragocenejša odličja so Jugoslovani osvojili v tekmovalju žensk posamezno in v tekmovalju moških dvojic. Pri ženskah se je izkazala mlada Branka Batinić, ki je v finalni tekmi premagala Kitajsko dvojico Čeng De-in. V tekmovalju moških dvojic pa sta Jugoslovana Šurbek in Stipančič v finalni tekmi premagala kitajsko dvojico Lao Fu-min/Go Jao-hua. V ostalih konkurencah so zmagali naslednji: v moški konkurenci Kitajec Go Jao-hua, ki je premagal Šveda Bengtsson, v tekmovalju ženskih dvojic I. dvojica Kitajske pred II. dvojico Kitajske, v tekmovalju mešanih dvojic Francoza Secretin in Bergeret pred Poljakoma Orlovskem in Uhljkovo. V tekmovalju ekip so tako v moškem kot v ženskem prvenstvu slavili zmago Kitajci.

SELE II JESENSKI PRVAK V NAMIZNEM TENISU

V Koroškem namiznoteniškem prvenstvu 1. in 2. razreda je bil na sporedu zadnji krog prvenstvenih tekem. Selani so nastopili s prvim moštvo v Selah, kjer so igrali s Kenitexom iz Borovelj remi 5:5, z drugim moštvom pa so si z zmago 9:1 nad Liebenfelsom zagisurali prvo mesto v preteklem jesenskem prvenstvu 2. razreda - vzchod. Selani vodijo z 18 točkami pred KAC 16, Frantschach 14, in Liebenfelsom 10.

V lestvici 1. razreda - vzchod pa se nahajajo Selani s 1. ekipo na 5. mestu.

V nedeljo se bodo Selani udeležili koroškega deželnege prvenstva v namiznem tenisu za ženske in moške v Celovcu.

LESTVICA MLADINE IN NAJBOLJŠI STRELCI

Mladinska ekipa Slovenskega atletskega kluba je pretekli teden končala jesensko nogometno prvenstvo. Zasedla je izredno dobro 2. mesto v skupini G in ima isto število točk kot vodeči klub iz Možberka, namreč 20.

Lestvica mladinske skupine G:

Table with 3 columns: Rank, Team Name, Points. 1. Možberk 44:7 20, 2. SAK 51:20 20, 3. Donau 32:15 19, 4. Ebental 57:20 18, 5. Gospa sveta 39:26 18, 6. Kotmara vas 35:19 17, 7. Bilčova 41:18 16, 8. Vetrinj 33:20 14, 9. Pokrče 16:28 11, 10. Wöflnitz 27:23 10, 11. Pošta 24:33 8, 12. Škofji dvor 12:55 5, 13. Poreče 11:68 4, 14. Šmarjeta 11:77 2

Najboljši strelci:

Table with 3 columns: Player Name, Team, Goals. SAK mladina: SAK I: zadelki. Justin Polanšek 18, Marjan Velik 16, Marko Kupper 10, Albert Smrečnik 2, Marjan Tschertou 2, Sadjak 1. Jože Fera 8, Peter Waldhauser 6, Mirko Oraže 4, Janko Woschitz 2, Hanzi Wieser 2, Joško Wrolich 1, Florijan Lipuš 1, Folti Waldhauser 1. Sele I: zadelki. Florijan Dovjak 11, Franc Mak 6, Franc Dovjak 2, Fortunat Dovjak 2. C. Starovasnik 2, Oto Travnik 1, Olip 1, Weiß 1, Mack 1

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

SOBOTA, 29. 11.: 6.00 Jutranja telovadba - 8.05 Družinski obzornik - 9.00 V žarišču - 10.30 Lepa domovina - 11.05 Zeleni magazin - 13.00 Deželni razgledi - 13.30 Lepi glasovi, priljubljene melodije - 14.00 Voščila - 15.30 Komorna glasba - 16.00 Servis - 17.10 Pisano sobotna popoldne - 18.00 Deželni razgledi - 20.05 Vašo številko, prosim - 22.10 Šport - 22.20 Plesna glasba po naročilu. NEDELJA, 30. 11.: 6.10 Igra na orgle - 8.15 Kaj je novega? - 9.45 Dunajski zajtrk z glasbo - 10.30 Radijska pravljica - 11.00 Dopoldanski koncert - 13.15 Iz mestnega gledališča - 14.30 Voščila - 16.00 Radijska igra - 17.00 Sprehod skozi advent - 18.00 Deželni razgledi - 18.15 Okretnica jugovzhod - 19.00 Nedeljski šport - 19.30 Na obisku pri koroških pihalnih godbah - 20.05 Avstrijska rallye - 22.10 Šport. PONEDELJEK, 1. 12.: 6.00 Jutranja telovadba - 8.05 Oddaja za starejše ljudi - 9.05 Šolska oddaja - 10.00 Zadovoljni z glasbo - 11.05 Iz dežele za deželo - 13.00 Deželni razgledi - 14.30 Z zvenčo glasbo - 15.00 Še vedno priljubljeno - 16.45 Vse otroke v mesto otrok - 17.10 Kaj radi slišimo - 17.56 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva - 19.07 Melodija za vsaki letnik - 20.05 Radijska igra - 21.05 Evergreeni humorja - 21.30 Udarec za udarcem - 22.10 Šport. TOREK, 2. 12.: 6.00 Jutranja telovadba - 6.55 Dobro jutro na Koroškem - 9.05 Šolska oddaja - 10.00 Zadovoljni z glasbo - 11.05 Iz dežele, za deželo - 13.00 Deželni razgledi - 14.45 Vulkanske kamenine na Koroškem - 15.00 Še vedno priljubljeno - 16.00 Mati Ekberg in njen sin - 17.10 Ne zaničajte mi mojstrov - 17.56 Oddaja delavske zbornice - 18.00 Deželni razgledi - 19.07 Ljudska glasba s pesnikovanjem v narečju - 20.05 Zvenčca olpska dežela - 21.10 Iz koroškega glasbenega življenja - 22.10 Šport. SREDA, 3. 12.: 6.00 Jutranja telovadba - 6.55 Dobro jutro na Koroškem - 9.05 Šolska oddaja - 9.30 Avstrijska ljudska glasba - 10.00 Zadovoljni z glasbo - 11.05 Iz dežele, za deželo - 14.30 Na obisku pri koroških zborih - 15.00 Še vedno priljubljeno - 16.00 Za potrošnike - 17.10 V dunajski kavarni - 17.56 Oddaja kmetijske zbornice - 18.00 Deželni razgledi - 19.30 Za prijatelja planin - 20.05 Glasba pomaga pomagati - 21.30 Kriminalka - 22.10 Šport. ČETRTEK, 4. 12.: 6.00 Jutranja telovadba - 6.55 Dobro jutro na Koroškem - 9.05 Šolska oddaja - 9.30 Avstrijska ljudska glasba - 10.00 Zadovoljni z glasbo - 11.05 Iz dežele, za deželo - 13.00 Deželni razgledi - 15.00 Še vedno priljubljeno - 17.10 Operetne melodije - 17.56 Oddaja sindikalne zveze - 19.07

Avstrijske pihalne glasbe - 21.00 Pojemo in pripovedujemo o deželi ob Dravi - 22.10 Šport. PETEK, 5. 12.: 6.00 Jutranja telovadba - 6.55 Dobro jutro na Koroškem - 9.05 Šolska oddaja - „O slovenski mladinski književnosti“ - 10.00 Zadovoljni z glasbo - 11.05 Iz dežele, za deželo - 13.00 Deželni razgledi - 14.30 Za dobro voljo - 15.00 Še vedno priljubljeno - 16.15 To je naše mnenje - 17.10 Za konec tedna - 17.56 Oddaja združenja industrialcev - 19.07 Robert Stolz dirigira - 20.05 Beethovnov koncert za slepe iz vojne - 22.10 Šport.

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 29. 11.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca. NEDELJA, 30. 11.: 7.05 Duhovni nagovor - Po vaši želji. PONEDELJEK, 1. 12.: 13.45 Celovski radijski dnevnik - A. Marodič: Nenavadne zgodbe - Za prijetna razpoloženje. TOREK, 2. 12.: 9.30 Za vsakega nekaj - 13.45 Celovski radijski dnevnik - Šport - Otroci poslušajte. SREDA, 3. 12.: 13.45 Celovski radijski dnevnik - Popér in sol. ČETRTEK, 4. 12.: 13.45 Celovski radijski dnevnik - Minute z... - Cvetko Golar: Sopotnik slovenske moderne (ob 10-letnici smrti) - Zbori pojo... PETEK, 5. 12.: 9.15 Poslušajmo šolsko radijsko oddajo (A. Kert: O slovenski mladinski književnosti) - 13.45 Celovski radijski dnevnik - Solistična glasba.

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 29. 11.: 6.50 Danes za vas - 8.07 Radijska igra za otroke - 8.42 Mladi pojo za praznik - 9.05 Posnetki koncerta Plesnega orkestra RTV Ljubljana - 10.35 Pesem o svobodi - 11.03 „Ozarjena pot“ - 12.10 Čestitke za praznik - 14.05 Z jugoslovanskimi zabavnimi orkestri - 15.15 S pesmijo po poteh štate mladiosti - 16.40 Akordi za praznik - 17.05 Veselje ob rojstvu republike - 18.05 Radijska igra. Uporne Slovence - 19.40 Z ansablom Slavka Znidaršiča - 20.00 Radijski radar - 21.30 Oddaja za naše izseljence - 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden. NEDELJA, 30. 11.: 6.50 Danes za vas - 8.07 Veseli tobogan - 9.05 Še pomnite, tovariši... - 10.05 Koncert iz naših krajev - 11.30 Voščila - 14.05 Nedeljsko popoldne - 17.50 Radijska igra. Razorožitev skozi stoletja - 19.40 Glasbene razglednice - 20.00 V nedeljo zvečer - 22.20 Za ples in razvedrilo - 23.15 Ponočni koncert slovenske komorne glasbe - 24.00 Poročila. PONEDELJEK, 1. 12.: 6.50 Danes za vas - 8.07 Otrk in domovina - 8.35 Mladim za praznik - 9.05 Ob pesmi in veselih zvokih - 10.05 Partizanske tehnike - 10.35 Moški zbor RTV Ljubljana poje partizanske pesmi - 11.05 Praznični koncert Simfoničnega orkestra RTV Ljubljana - 12.10 Iz jugoslovanske lahke glasbe - 13.30 S slovenskimi majhnimi ansambli - 14.05 Godzovi so peli - 14.30 Voščila - 15.10 „Iz noči življenje vzplapolava“ - 15.48 „Vrtiljak“ - 16.45 Galdala in ritmu - 17.05 Trideset let mednarodne uveljavitve Jugoslavije - 18.20 Pesmi s festivalov JNA - 19.40 Z ansablom Alija Sossa - 20.00 Portret Lade Uroševića - 20.20 Opera „Ksenija“ - 21.10 Od melodije do melodije - 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev - 23.15 Za ljubitelja jazza.

Hotel Antonič na Reki sprejema s 15. 12. 1975. HOTELSKO TAJNICO SERVIRKO. Pogoj: znanje obeh deželnih jezikov. Tel. 0 42 53 - 241

AVSTRILIJA 1. SOBOTA, 29. 11.: 15.30 Koncertna ura - 16.30 Mala hišica - 17.00 Gradbišče - 17.30 Lassie - 17.55 Otrkom za lahko noč - 18.00 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads - 18.25 Televizijska kuhinja - 18.50 Pregled sporeda - 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske - 19.30 Čas v sliki in kultura - 19.55 Šport - 20.15 Večer ob ognju - 21.50 Panoptikum - 22.15 Smrtna ločitve. NEDELJA, 30. 11.: 15.30 Teleobjektiv - 16.30 Oddaja z miško - 17.00 Pametni čevljar - 17.30 Vikli in močni možje - 17.55 Otrkom za lahko noč - 18.00 Klub seniorjev - 18.30 Poj z nami - Štajerska - 19.00 Slike iz Avstrije - 19.30 Čas v sliki in kultura - 19.50 Šport - 20.15 Pustolovec Simplicissimus - 21.55 Resnični Warhol. PONEDELJEK, 1. 12.: 9.00 Za predšolske otroke - 9.30 19. stoletje - 10.00 Šolska oddaja - 10.30 Gaily, Gaily - 17.55 Otrkom za lahko noč - 18.00 V kraljestvu divjih živali - 18.25 Mi - 18.50 Pregled sporeda - 19.00 Slike iz Avstrije - 19.30 Čas v sliki, kultura in šport - 20.00 Ponedeljski šport - 20.50 Onedinova linija - 21.45 Ludwig van Beethoven: Klavirske sonate - 22.20 Šport. TOREK, 2. 12.: 9.00 Za predšolske otroke - 9.30 Krampir - 10.00 Šolska oddaja - 10.30 Nevarne pustolovščine - 17.55 Otrkom za lahko noč - 18.00 Kara Ben Nensi Effendi - 18.25 Mi - 18.50 Pregled sporeda - 19.00 Slike iz Avstrije - 19.30 Čas v sliki, kultura in šport - 20.00 Kdor se trikrat zlaže - 20.40 Beri z nami - 21.05 Festival režiserjev - 23.15 Poročila. SREDA, 3. 12.: 9.00 Za predšolske otroke - 9.30 Kmetijstvo danes - 10.00 Šolska oddaja - 10.30 V Brocklynu raste drevo - 17.00 Sraka Ella - 17.30 Black Beauty - 17.55 Otrkom za lahko noč - 18.00 Vai maji dragi - 18.25 Mi - 18.50 Pregled sporeda - 19.00 Slike iz Avstrije - 19.30 Čas v sliki, kultura in šport - 20.00 Veseloligra - 21.35 Waltonovi - 22.20 Poročila. ČETRTEK, 4. 12.: 9.00 Za predšolske otroke - 9.30 Organizacija pisarne - 10.00 Šolska oddaja - 10.30 Kriminalna komedija - 17.55 Otrkom za lahko noč - 18.00 Follyfootova farma - 18.25 Mi - 18.50 Pregled sporeda - 19.00 Slike iz Avstrije - 19.30 Čas v sliki, kultura in šport - 20.00 Srečanje z življajo in človekom - 20.50 Prestali je vse - 21.50 Apropos film - 22.35 Poročila. PETEK, 5. 12.: 9.00 Za predšolske otroke - 9.30 Umetniške tehnike - 10.00 Šolska oddaja - 10.30 Ali

AVSTRILIJA 2. SOBOTA, 29. 11.: 16.35 Vzrok ločitve - 18.00 Brez nagobčnika - 18.50 Pregled sporeda - 19.00 Napihnjenci - 19.45 Dva gospoda - Laurel in Hardy - 20.00 Galerija - 20.15 Dolarska princeznja - 21.50 Čas v sliki in šport - 22.10 „Poglej, kako lepo...“ NEDELJA, 30. 11.: 16.15 Nevarne pustolovščine - 18.00 Spotlight - 18.30 Holiday Inn - 21.00 Enciklopedija - 20.15 Ali spoznate melodijo - 21.00 George Balanchine in newyorški City balet - 21.20 Literaricum - 21.20 Čas v sliki in šport. PONEDELJEK, 1. 12.: 17.55 Gmota in prostor - 18.25 Angleščina za začetnike - 18.50 Pregled sporeda - 19.00 Okoli miklavževanja - 19.45 Spotlight Decapo - 20.00 Waltonovi - 20.00 Zima v dolini Pustertal - 21.15 Pozabljeni čudeži - 21.45 Čas v sliki in kultura - 22.20 Šport. TOREK, 2. 12.: 17.55 Kmetijstvo danes - 18.25 Angleščina - 18.50 Pregled sporeda - 19.00 Potovanja k umetnosti - 19.40 Nemška gotika - 20.00 Pustolovščine dobrega vojaka švejka - 21.05 Čas v sliki in kultura. SREDA, 3. 12.: 17.55 Organizacija pisarne - 18.25 Francoščina - 18.50 Pregled sporeda - 19.00 Otroci sence - 20.00 Politična dokumentacija - 21.00 Stalno omizje kuharjev v prominentnem lokalu - 21.35 Čas v sliki in kultura - 22.10 Šport. ČETRTEK, 4. 12.: 17.55 Umetniške tehnike - 18.25 Ruščina - 18.50 Pregled sporeda - 19.00 Kronana znanost - 20.00 Monte Wien - Monte laa - 20.50 To si ogledjte - 21.35 Kiparka iz mesta Polička - 21.50 Čas v sliki in kultura - 22.25 Šport. PETEK, 5. 12.: 17.55 19. stoletje - 18.25 Nemščina - 18.50 Pregled sporeda - 19.00 Srečanje z Hildegard Burian - 20.00 Magazinik - 20.45 Novo v kulturi - 21.20 Čas v sliki in kultura - 21.55 Šport. Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 - Tiska: Založništvo in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

Dobra knjiga NAJLEPŠE MIKLAVŽEVO DARILLO. Iz bogate zaloge knjig za otroke priporočamo naslednje slikanice: Praznična pravljica (Marija Cerkovnik) S 20, Bibi iz oglasnega stebrička (Inge Feustel) S 15, Potovanje za nosom (L. Kovačič) S 15, Zgodbe o treh besedah (D. Lukič) S 15, Zgodbe brez veze (A. Zaninovič) S 15, Dobrosrčni mravljinček (Brane Črnčevića) S 15, Nevsakdanje potovanje (A. Škerl-M. Vovk) S 15, Tri miške, tri muce, tri druge reči (J. Krüss) S 20, Trnjulčica (Grimm) S 10, Kraljična na zrnu graha (Andersen) S 15, Rdeča kapica (Grimm) S 15, Požrešni pujsek Jo (Inge Feustel) S 15, Krojaček Hlaček (L. Suhodolčan) S 25, Pravljica na visokih petah (Marija Cerkovnik) S 15, Babica in vnučka S 20, 105 lubenic (Benjo Zupančič) S 15, Obisk iz veselja (Duša Vukotič) S 15, Vid v televizorju (G. Rodori) S 30, Tomaž spoznava oblike - Tomaž spoznava barve - Tomaž spoznava pridelke - Tomaž bi rad vse izmeril, vsaka slikanica S 15, Razne slikanice za najmlajše, posamezni zvezek S 5. Lepe mladinske knjige za Miklavževo darilo dobite v knjigarni. "NAŠA KNJIGA" Celovec Paulitschgasse 5-7

JUGOSLAVIJA. SOBOTA, 29. 11.: 9.40 Zdaj zaori pesem o svobodi - 10.10 Poročila - 10.15 Po poteh spominov - 10.40 Kako raste domovina - 12.40 625 (ponovitve) - 13.15 Poročila - 14.45 Čarobna noč v prodajalni instrumentov - 15.15 Hiša tete Barbare - 15.55 Kako se je kalilo jeklo - 16.55 Poročila - 17.00 Rokometni turnir AVNOJA - 18.15 Prečuden cvet je v grapi črni - 19.50 Tedenški zunanjepolitični komentar - 20.10 Dnevnik - 22.25 Beseda za besedo. NEDELJA, 30. 11.: 9.05 Poročila - 9.10 Kolumbovci - 10.10 Otroška matineja - 11.15 Kmetijska oddaja TV Novi Sad - 12.00 Poročila - 12.55 Nogometna tekma za pokal republike - Nedeljsko popoldne - 18.20 Planirji letalstva - 19.30 Dnevnik - 19.50 Tedenški gospodarski komentar - 20.05 Gruntovčani - 21.05 Karavana: Hvar - 21.35 Kojak - 22.25 Dnevnik - 22.40 Glasbena oddaja - 23.00 Športni pregled. PONEDELJEK, 1. 12.: 10.05 Poročila - 10.00 Revolucija in glasba - 10.40 Ježeva hišica - 10.55 Nihče mi ničesar ne pove - 12.10 Poročila - 15.50 Nevidni plašč - 16.05 Čarobna žoga - 16.20 Delavska pihalna godba Trbovlje - 16.50 Mozaik - 16.55 Hokej Olimpija: Dynamo Weißwasser - 19.30 Dnevnik - 20.05 Hiša Marije pomočnice - drama - 21.00 Prvi koraki v svet - 21.40 Mozaik kratkega filma - Dnevnik. TOREK, 2. 12.: 8.10 Šolska oddaja - 12.55 Nogomet - 14.50 Šolska oddaja - 16.35 Madžarski dnevnik - 17.10 Kokoši in piščanci - 17.20 Erazem in potepuh - 17.55 Obzornik - 18.10 Znameniti živalski vrstovi - 18.45 Kulturna oddaja - 19.30 Dnevnik - 20.05 Mi med seboj - 21.05 Barvna propagandna oddaja - 21.15 Lepi stitček - 22.10 Dnevnik. SREDA, 3. 12.: 8.10 Šolska oddaja - 16.25 Smuk za ženske - 17.20 Dvoživka in templarji - 17.55 Obzornik - 18.10 Mladi za mlade - 18.45 Družinsko gnezdo - 19.30 Dnevnik - 20.05 Film tedna: December - 21.35 Miniature - 21.50 Dnevnik. ČETRTEK, 4. 12.: 8.10 Šolska oddaja - 16.15 Veleslalom za ženske - 17.15 Cvetje - 17.45 Obzornik - 19.30 Dnevnik - 20.05 Bitka za ranjenca - 20.50 Kom in kako na oddih - 21.00 Četrtekovi razgledi - 21.30 Po belih in črnih tipkah - 22.00 Dnevnik. PETEK, 5. 12.: 8.10 Šolska oddaja - 15.50 Veleslalom za moške - 17.20 Pisani svet - 17.50 Obzornik - 18.05 Slovenski rock 75 - 18.40 Svet, ki nas obdaja - 19.30 Dnevnik - 19.50 Tedenški ntranjepolitični komentar - 20.05 Slačenje - barvni film - 21.35 625 - 22.10 Dnevnik.